Ист-1ш. 1-г/1 Г-71-16. 1-VI w 1-77.72 48 213-12 168

Керда шу даьхьала хилда шун, новкъостий!

Масса а мехкашкара пролатареш, вІашагІкхета!

ЕРА, 1
январь 1970 шу.
№ 1 (4794).
Мах 2 кеп.

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически партс Нохч-ГІалгІай обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхьарча Советси Министрий Советси оргаи.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

Керда шу даьхьала дувцаш советски халкъага дайта моаршал

Деза новкъостийн доттагІийн!

Чакхдовалаш латт 1969 шу. Динача, хозача уйланца накъадоаних из советски халкъо. Из дар хьинаре кьахьийгаи творчески хІамаш карагІдийнен шу.

Сийлахь-воккхача Ленина идеяца сийдаьхьаккхача коммунизм хьалъяра кьаьхьагІа бІубенна дІахьалхашкахьа йоца вай Даьхьа. Советски халкъо толамо хьоачашъьй пятилетка дицлагІча шера меттера заданеш. Беах бе йаьлаийтай керда бІаьш предприятеш. Шеррача масштабагІа хьалдеш латт чуІе цІенош, культурно - бытовой учреждениеш. Керда дикка доккхий толамаш даьхьа! Инмаи техникам, хьайца образованем унахцІено лорарем, литература а искусства а даьиъе. ТІа-тІа дуьхьагІа лаклху кьаьхьгаккхоа вахара хьал.

Болат саина чІоагІлуш, советски халкъа толамашка вІашагІккхийтад болхлочуни аьхарочуни доккха хьинари таланти, Іилиаочуни инженерей кхоллаваш кІоарга уйлеи, художжинна творчески гІулоаннхаш.

ДІадаьхо шу белгалдьаннаг советски общественни строй, социалистически демократи дІахо дегІаьнрца, СССР халкьий доттагІаш чІоагІдаьлаРца. Кхы а дуьхьагІа чІоагІьаннаг болхлой классен ахархойн цхьоагІо. — неллуГІойвоцш советски общества лаРа. Дуьхьа ха йоаццаш хиннача новхозхой Кхоалагічча Ерригсоюзни съезде цІаьиха а хьаьхьенхар из цхьоагІо низ болаш йохаргІоацаш хилар, колхозни строй дегІаьуьхча керда этап хьайийллар.

Коммунистически парте кулгаца, вемарашка йолча цхьоагІоІна дуьхьача кьамех паттача вай мехна кьаьхьегамхоша лоррагІа кхоачашъьй НПСС XXIII-ча съезда решенеш. Вай социалистически держава керда лагІа тІа йолаш айеннай, кхы а чІоагІлагІа из болаш киннай.

Уьхх езача минуташца турпал болхлой классага, сийлахьча колхозни ахархошка, вай халкъа интеллигенцега дош сал оаха хьинар айдаь цар кьаьхьегарах, коммунизма гІуланха уьм чІоагІІа мутІахьа хиларах царна барнал а ералаш. Барналон безамен уйланца дош сал оаха советски нхалнахага, хьинар ца йходеш кьаьхьегарашка, хьаькьалцен йоаьхонцен берашш хьедеранша.

Де а доагІаш доннхан ду вай парти кхайкача эггара халагІа йолча участкашка майрра ухача башха - динача советски кагирхоех. Уьм тІагІертта дешаш, дина кьаьхьегаш, шоай гІулаьнхашца доннхагІдолча нохалий сийлахь революционни, тІема, кьаьхьегама традицеш ебаеш ба.

Вай доаэонаш фийла поредеш, Сийлахьбоккхача Октябре хьадаьккхар, социализмана нагарІадьйнагаш фийла поредеш латтача ТІема Низий бІузоношца дег чура а безаме а уйлаш йолаш да вай халкъ.

ДІадаьха шу Советски Союзи социалистически содружества мехкийн поцциеш дунен халкъашта юкъерча аренс дІахо а чІоагІьаоа шу дар, марксизма - ленинизма керда кеталонаш йьхх, дунен коммунистически болам чІоагІаІІа кхотабалара шу дар.

Цун дегІаьахара поархІаме этап хилар коммунистиченни болхлойн партей Москве хиннача дунен халкъашта юкъерча Совещанех. Цу Совещане тІаийцача документаша коммунисташа, берригача революционераша кхачийтар да дезача гІулаккхий хьадда шерра программа. Совещане юха а чІоагІдир коммунистически болама низ пролетарски интернационализма принципашта, Маркса — Энгельса — Ленина сийлахьбоккхача хьехама тешаме хилараг латтийга.

Карагіаьнначох доккхал деш, кхоана дергдеччуи кьаьхьта перспективаш йолаш діаденадир вай керда шу — 1970 шу — сийлахь-боккхача ленинскн юбилея шу. Ер шу Сийлахь-боккхача Даьхьен тІем тІа фашизм эшаьъ 25 шу доаЛа шу да. Ер пятилетна чанхйоаЛа шу да.

КПСС Центральни Комитет, СССР Лаккхьарча Совета Президиум, СССР Министрий Совет чІоагІІа тешаш и вай социалистически Даьхьен экономически оборонни низ лаьнхбе, кхы а айхагІа шоай мугІараш кхотадеш лаьрхІа советски нах хилараХ. Вай паччахьалкхенга советски халкъа сатийна а-бІубенна а доаЛ кьаьхьегам іалаШабара мел эшар да. Це хьаданза діаьнхуьъ машар беза арахьара политика, хьадда хІама атт империализма лехарашта, маьогІа хьаллоаЦ кортамуьъен шоай лоІамен хилара тІехьа халкъаша лоаттабу нийсхан ньовсам.

Деза новкъостий! Доттагіий! Укх сахьата кремлевски куранташа хоам бергба керда шу доладаларах.

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитето, СССР Лаккхьарча Совета Президиуме, СССР Министрий Совето дег чура даьхьала дувц шо, кердача шера шоана дагалаттараш, планаш кхоачашъьй, ше чІоагІа унахцІена хилар левш ловца а боаних. Уьх шера хІара советски дезала керда толамаш вахара, кьаьхьегача, дешача дегаГІоэн йхьийла!

Доттагіонца керда шу даьхьа дувцаш эггара дикагІа мелдар хилар ловцш нхайн тхо социализма мехкий халкъашка, коммунистиченни болхлойн партешна, капиталистически мехкий болхлой классага, кьаьхьегача ахархошка, прогрессивни интеллигенцега, колониальни баргаллаш іонхайсача халкъашка, империализмана дуьхьал, кортамуьъен шоай лоІамен хилара тІехьа кьовсам лоаттабева нахага.

ХьаьгІадеагІа, 1970 шу машара, демократе, кьамаш шоай лоІаме хилара, социализман коммунизмаи гІулаьхх діаьхо а котолонаш йоаха шу хилда.

Вай кердача шера нах тенъаьбу сийлахь - доккхаІа советски халкъа, Коммунистически парте, воай дуьхха вазча социалистически Даьхьен моаршала.

Керда шу даьхьала хилда, керда нраз хилда шун, деза новкъостий!

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ

СССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМ

СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТ.

ЛЕНИНСКИ КЪАХЬЕГАМА ВАХТА

Хаиад ши дя хьалха 29 декабре кхоачашъьй Нохч - ГІалгІай карьероуправление коллективо продукцена реализаци яра шера план. Товарни продукци арахенара нлан ноябрь бетта кхоаеаш а я, юбилейни шера чотах хІаиэле 216 эзар сома маьха продукци арахийцай ио.

Уж толамаш доахача геттара дика кьахьийгар городской Совета депутат нов. Албогачиев керте латтача дробильно - сортировочни установка бригада 1569 шерара план кхоаГІагІ декабре кхоачашъьча цу бригада эггара лаккхагІа а технологически оборудованех пайда эцара коэффициент. Уьхха арахецача дефицитни фракцех 80 процент шебень иар арахийца я. Цу бригадал дуьхьа тІехьайисац В. Неверова кугалаву бригада а. Коммунистически кьахьегама сийлен цІи лелаеш а уж шаккхе бригада

Ш. ДАХХИЛЬГОВ.

Нохч - ГІалгІачен карьероуправление начальник.

●

Шоай низ кхо ца беш дика кьахьийгад укх шера Шелковской района «Коминтерн» колхоза кьахьегамхоша.

Юбилейни 1970 шера хьалхарча дийнахь партеен правительственен рапорт лу цар дуьхьагара дІаийкхача паччахьалкхенна сеннрига юртобоахама продукташ дІаЛара тІе шера нташ. кхоачашъьрах. Хьаьта паччахьалкхенна дуьл дохкара план 143 процент, тха — 126 процент, шура — 130 процент кхоачашъьй боахама кьахьегамхоша. Цул совгІа план 1000900 сом лелча 2000800 сом ахчан доход йийцай боахамо дІадахача шера.

●

Селхан- тха штате йоацача корреспондента В. Горбачева бальх хоамах продукцена реализаци яра 1969 шера план 22-ча декабре кхоачаш а я ки кердача юбилейни шера чотах кьахьегаи я Грозненски нефтемаслозавода коллектив. Планал совгІа цар арахийца хьатташ, парафин, сийраз мехкильта продукташ 2 миллион сома маьха я. Завода цехашта юкъе эггара хьалха 13 декабре шера план кхоачашъьчарех я шоллагІа цех.

●

Пятилетка дицлагІча шера паччахьалкхенга дуьл дохкара план 172 процента тхьамка дохкара план 258 процента кхоачашъьй Йожай - Юрт районо кьахьегамхоша.

Шоай хьинар кхо ца деш кьахьийгад А. Шерипова, Ленина, Гагарина цІеарІеча колхозий хьайбаш деладеранша, тхьамка хьедеранша.

Пятилетка дицлагІча шера паччахьалкхенга дуьл дохкара план 172 процента тхьамка дохкара план 258 процента кхоачашъьй Йожай - Юрт районо кьахьегамхоша.

Шоай хьинар кхо ца деш кьахьийгад А. Шерипова, Ленина, Гагарина цІеарІеча колхозий хьайбаш деладеранша, тхьамка хьедеранша.

Н. Кобишавили фотомонтаж.

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМЕ

Маьхдеш уьтгадара гІулакха ду кулгаг чІоагІдар, мехкарча маьхий позиция цаІ хулга Іалаш-лар, ну даьхьера паччахьалкхен дисциплина чІоагІьар дуьхьа СССР Лаккхьарча Советий Президиумо СССР Министрий Совета союзно - республикански Паччахьалкхен маьхий комитет яьй СССР Госпланерча Паччахьалкхен маьхий комитетах.

А. А. ГРЕЧКО ЦІАКХАЬЧАВ

30 декабре Кабулера Москве юха цІаккхьчан СССР оборона министр Советски Союза Маршал А. А. Гречко. Кьаман оборона министра эскара иварала Хан Мухаммеда пийха ваха официальни доттагІаІа визитагІа Афганистане хиннав из.

(ТАСС).

1969 шера план кхоачашъьяй Москверча къахьегамхоша

В. И. Ленин ваь 100 шу дизара сийца, ише шера план 1970 шера 7-гІа ноябрь хьаГІаккхачлелехьа кхоачашъьр дуьхьа шера социалистически яьх йоаржаярах Москверча промышленности, транспорта, городской боахама кьахьегамхоша толаде кхоачашъьяьй 1969 шера план реализаци ялча продукцен дуьхьагІа йоаа лоарХІамегІара хІамаш хьаяреи боарама, музыкш дІа-юха кхахьара, товарооборота, бахача наха. ГІулаккхан дара боарама, кьыча планови заданешта.

(ТАСС).

Паччахьалкхен план кхоачашъьяй Московски областа промышленносто

Продукцена реализаци ирен хІамай дуьхьагІа дела лоарХІамегІара гайгаш хьаДарен боарам 1969 шера план кхоачашъьй Московски областа промышленносто. Шу чаккхалдаеллехьа кхы а планал совгІа хьа а я, реализаци ньй эггаи милиционан сомий маьха продукцена.

Дуьхьагіа йоаа продукци кьахьегама овсгІре лаккхьара чотах ньхкай.

Дуккхача тиражагІа

Политически литература издательства кепатеха арадьккхад борхІаэнагІа хержача СССР Лаккхьарча Совета ворхІлагІча сессе материалаш гІайоаа - ши броширо. Парех цхьаьне тІа я «1970 шера СССР халкъа боахам дегІабоалабара Паччахьалкхен плана хьаькъехьа» СССР Министрий Совета Председателе заместителе, СССР Госплана председателе Н. К. Байбакова яь доклад а дош хаддаш даь кьамальаш а, хІаьта иштта 1970 шера СССР халкъа боахам дегІабоалабара Паччахьалкхен плана хьаькъехьа Советски Социалистически Республикий Совета Закон а.

Воих брошюра тІа кепатеха я «1970 шера СССР Паччахьалкхен бюджета хьаькъехьен 1968 шерера СССР Паччахьалкхен бюджет кхоачашъьра хьаькъехьен». СССР финансий министра В. Ф. Гарбузова яь доклад а дош хаддаш даь кьамальаш а.

Цу брошюра тІа кепатеха а 1970 шера СССР Паччахьалкхен бюджета хьаькъехьара Советски Социалистически Республикий Совета Закон а 1968 шерера СССР Паччахьалкхен бюджет кхоачашъьрах йоаа отчет чІоагІьяра хьаькъехьа СССР Лаккхьарча Совето баь сецам а.

Дуккхача тиражагІа кепатеха арахьчай СССР Лаккхьарча Совета ворхІлагІча сессе материалаш.

(ТАСС).

ШЕФАШ ЮРТА БАЬХКАБ

Дуьккхача хана деш шоайла доттагІаІа лелаДеш ба Урус-Мартанен г. Грознерча Заводской районий кьахьегамхой. Кест-кеста кхо уж дІа-юха хоаашалагІа ба-хе. Иштта, укх деношка а юртага доттагІийн болча хьоашалагІа бахар Заводской района кьахьегамхой.

«Красноармейский» совхоза контора кох хьаьшашта дуьхьалбаьккх дуьхха цах бар. Хьаьшашта дуьлаьа ера тухи сискалн даьхьаьн поччий шо йой.

— Марша доагІаЛда шо, деза хьаьший - шефаш, тха районо лаьтта, — аьнна тухи сискалн дІаьхоаддир мехкарех цхьанне.

Цергара из дІийнйар Заводской района РК КПСС хьалхарча секретара нов. И. Осипенкоэ райисполкома председателя О. Дробоппсен.

Урус-Мартанен Заводской районий кьахьегамхой вІашагІкхетара хетаЛь митинг хьайийлар КПСС Урус-Мартана райкома хьалхарча секретара Б. Габкова. Цо дош делар райисполкома председателе нов. Губаевна.

— Тха района юрташка социалистически хуцамаш деча доккха новкъостаа ду Грознерча кьахьегамхоша, хьалхарча эргІе Заводской района болхлоша. Дег тІера баркал шоана ошу даьхьа новкъостаДал, шоай опыт тхоа йовзийтарах, культурни а экономически а гІо ларах.

Марша доагІаЛда шо, тха доттагІий - заводчанаш!

Вай районашта юкъера доттагІаІ чІоагІеннад, — аьнар Заводской райисполкома председателе нов. Дробиское. — Вай дерригаш а гІаддугаш а дуьхх ха йоаццаш чаккхьаьнача колхозхой III съезда решенеш. Доккхий декхаран оттадьд цо юртбоахама кьахьегамхошта хьалхашка.

Митинг чаккхььна хьаьший боахамашка дІа-юха болх.

Крекинг - завода кьахьегамхой «Горец» совхозе болх. Хьаьшашта йоай боахам дІабозийташ а совхоза директор нов. Б. Якаев.

Хьаьшашца дІаьхьекар чкьарий деладара баь 32 гектар худа Іам. Кастта совхоза торо хургьа паччахьалкхенга керда чаьвдрий доахка. Цу Іамма гонаьа крекингзаводан района кьахьегамхоштен лаьрхІа салоІама зона ергьи.

ГІойтарча культура цІаргІа салоІама йоккха сайре а еш чаккхьаьар кьахьегамхой вІашагІкхетар.

Цига Урус-Мартанен Заводской районий художественни самодеятельноста коллективаша концерт оттадир.

П. ПОПОВ.

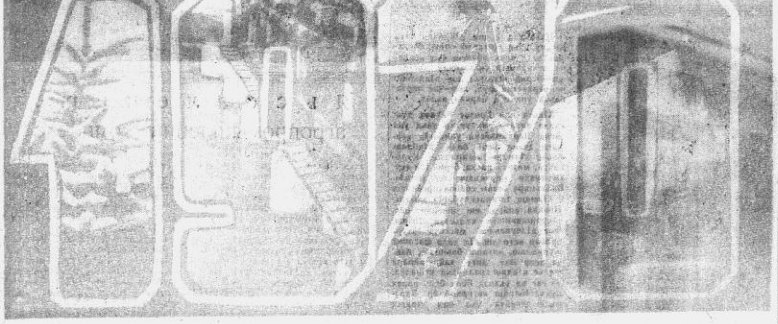

Я. Кобишавили фотомонтаж.

В. И. ЛЕНИН ВАЬ 100 ШУ ДИЗАРГА

В. И. ЛЕНИНЦА ВІАШАГІКХЕТАР

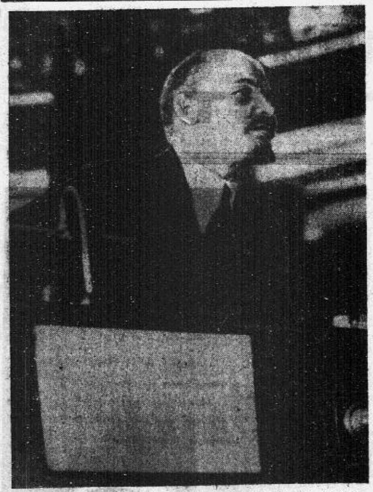

Дунен халкъашта юкъерча гIулакхий хьакъехьа Коминтерна II конгресса заседане доклад еш ва

В. И: Ленин. Петроград, 1920 шера 19 июль.

ТАСС фотохроника.

МАРСЕЛЬ КАШЕН

Кашен Марсель (1869 — 1958) — французски дунен халкъашта юкъерчен болхлой болама воккха деятель. 1891 — 1905 шерашка — Болхлой парте член. 1905 шера хьинаре лакъа лаьцал Едини французски социалистически парти вIашагIйоллача. 1906—1912 шерашка цуи центральни руководства член. Французски коммунистически парти вIашагIйолла дагадекарех цаI (1920). Из вIашагIъеллача хана дева цуи ЦК-ан ЦК Политбюрон член. Гитлеровцаша Франци дIалаьцача хана — Сопротивлене болама кулгалхоех цаI. 1957 шера Ленина орден елнай.

1920 шера февраль французски социалистически парте (ВIашагIкхийттача социалистически парте) ший Страсбургски съезде дукха а дукхагIа бараш (337 мандата дуьхьала 4330) тIехьа а болаш решени тIаийцэр дунен халкъашта юкъерча революционни ситуаце ма яххара йола тактика йоацаш хиннача II Интернационала юкъера хьаьларах Парте секретара Фроссаран сонен, «Юманите» керттерча редактора, съездо тIадиллар революционни гIулакхаш чакхдаха кийча йола еррига болхлой партеш кхотаяр духьа «Коммунистически Интернационала кулгалдеча органашца сов чехка переговораш йолаелга».

Из гIулакх кхоачашдэра сон Фроссари 1920 шера 1 июне пролетарски революце мехка дахар. Из Советски Россена духьалара Польша тIом сихбенна ха хинна хиларах гобаьккха Балтике гIолла даха дийзар тха, хIьта 15 июне мара Москве а кхачанзар.

Москве долча хана хаддаза бувзам бар тха городеча пролетарски массаца, Коминтерна кулгалхошца. Коммунистически Интернационала II-ча конгрессе баьхкача тайп-тайпарча капиталистически мехкашкарча делегаташца. III-ча Интернационала кулгалхошца тха цкъа санна дуккхаза а беседаш хиннечул тIехьагIа Исполкома членаша а къаьстта Ленина а тIагIоттадаь йоахар хьаьший долаш конгрессе дусадалар шо. Цу хьакъехьа 23 июне Париже тхоай партега хоам бир оахэ, тIаккха, цо мукъа а бенна, Кремле хьалха паччахьа Россе императорийн императрицайи коронаци еш хиннача, башха-хозача зале Коммунистически Интернационала II конгресс ульеннача дахар тхо.

* * *

ЧIоагIа дег чу йижа из конгресс ювца доладалале хьалхагIа дагайоха еза французски социалистически парти III-ча Интернационалах дIакхетара условей хьакъехьа йIаьххача хана Москве хинна переговораш.

Кулгалдеча новкъосташара тха эггара хьалхара беседа 1920 шера 16 июне хилар. Из беседа хинначул тIехьагIа оаха барг вIаштIехьбаьккхар Французски социалистически партерча гIулакхий хьакъехьара тхоай доклад оаха 19 июне гулт лаьрхIа хиннача Коминтерна Исполкома заседане ергйолаш.

Ленин керте а волаш цу заседане бар III-ча Интернационала беррига кулгалхой.

Ше къамаьл деш Владимир Ильич Ленина эггара хьалха беркал аьлар Французски социалистически партенен цуи ший викалаи III-ча Интернационалаца бувзам оттабелга парна дагадохарах. IалаьматЭ боккха лоархIам бера цо французски делегаци цига яра, хIана аьлча чIоагIа сий дора цо французски халкъа башха-дикача революционни традицей.

ДIахо, сона дагадоагIачох Ленина дийцар цу хана тха социалистически парте оппортунистически тактикаех Коммунистически Интернационала пролетариата диктатуранек юкъе йоккха юкъ йоаллаш хиларах а французски социалистически парте из шийна бокъонца кхетадаза дарг ца хиларах а.

Цун маIан вIалла а дац, йоахэр дIахо Ленина, сов чехка революци елга оаха шугара хьадехаш хилар. Е французашта а с итальянцашта а, е германски «независимцашта» а (уж тIеххьарбараш а бар цу хана Коммунистически Интернационала юкъебахкара хьакъехьа переговораш еш) цу тайпара дош оттаделгах цхьаккха къамаьл хила а дагIац. ЦхьабакъдЭ, гIулакхаш цхьана чакхдахарин Коммунистически Интернационалаца дам гIулакхаш цхьана леладарен эггара керттерен лоархIамегIарен хьал малагIа да аьлча—из да балха белггалара айпе методаш дIайоахилга. Ер да, йоахар Ленина, укхаза вай чIоагIа уйла тIа а йохийташ дешаш дола «Юманите» (доаржадаь делча тайпара бе доаллар цунна газет). Ер газет дешачоа цхьаккха тайпа цхьоагIо хилар корадоагIаргдац. Кхыча бесса, духьаленаш йолаш да цуи оагIонаш тIа дувцараш, дукхагIча хана цхьан оагIо тIа а хулаш. Шо санна бола цаIаш ба, аьлар Владимир Ильича, тхона хозалда яхаш, Россерча пролетарски революце гадоахаш, вожаш цунна гуччахьа духьалбувлаши тха революци дIаяккхара шоай мехка империалисташта массе оагIорахьара новкъостал деш ба. ЦаIаш ба гуччахьара оппортунизм кхайкаеш, вожаш цу зуламеча позицена духьала къовсам лоаттабе гIерташ ба. ВIаши духьала долаш леладеча цу гIулакхех болхлой мишта кхетийта гIерт шо? Болхлой шоаш мукъабахарга бугаргболаш йола идеяш кхетаяйтара, дIайовзийтара, дIайоаржаяра болх бе беза партийни газета. Цхьабакъда, уж декхараш къоастам болаши хьалдан кийчдаь хила деза. хIаьта царнэ пропаганда елга тешамеча, мутIахьа болча, хьалха латтача болхлой классе къонгашта мара тайша а тайша тIадилла а мегаргдац.

«Юманите» дешача хана, аьлар Ленина, массаза а гIадвахэ хьеж со забастовкашта пайдане йолча е партийни балха ахчэ гулдеча шуи родинсной листашка. Къовсам лоаттабе безам болаш долча башха-дикеча французски халкъа цу лоIамо дегаш ураоттадолда шуи. Эггара хьалхара шун декхар — цунна къоастам болаш, цун низаш кхотадеш, вай заманна, капиталистически строй ди тIехь чIоагIагIа йохаш латтача хагарча факташта нийса анализ еш йола программа елар. Газета тIа пропаганда елга а хIаьта иштта багах пропаганда елга а, тайша а тайше цхьаннена а тIа ма дилла, марксистски теореца кийчбеннача, техка байзача, пролетариата гIулакха мутIахьа болча новкъосташта мара. Цхьан дешаца аьлча, нагахьа санна «Юманите» ший декхар кхоачашде безам болаш дале, из логически чурча вIашдухьаленех мукъадаьнией хила деза!

Коммунистически Интернационала партешка чIоагIача дисциплина яхар деш хила беза парте беррига членаш. Партешта деш дола кулгал демократически централизма принципа тIа вIаштIехьдаьккха хила деза. Централни органаша даь соцамаш организаце ерригача звеньяшкарча хоржаш болчен кулгалдечен болхлоша кхоачашде деза.

Империалистически тIемои цунах даьннача зуламашеи экономически лардаш мелъяьй деррига мехкашка, деррига дунен тIа классови къовсам чIоагIагIа ир а баьб, революционни событеш алсам а яьхай. Цудухьа цу кердача заманна ший берригача низаца духьалъяха кийчъе еза пролетариат.

ПаргIата гIулакх хургдар хаттар дар: революци хIанз йоагIаргья е гайна йоагIаргья? Вай алхха цаI мара доаца декхар — пролетариат деналах еха йолаш событешта кIал нийслургйоацача а ха хьатIаэттача, цу событешта кулгалделга цунна

*) «Владимир Ильич Ленинах дагадоагIарий» V-ча тома тIара. Книжка кепатоха кийчдаьд КПСС ЦК-арча марксизма-ленинизма Институтон Политиздатон.

Хьалха латтараша дувц

СЪЕЗДА РЕШЕНЕШ КХОАЧАШЪЕРГЬЯ

Колхозхой Ерригсоюзни III-ча съездо цIаккха дагара яргйоаца уйлаш йитар са дег чу. Дукха дийцар цига колхозий экономика чIоагIъярах, юртерча къахьегамхой вахара хьалаш тоадарах. Цу гIулакха тIаерзаяь я съездо тIаийцача кердача Устава хIара пункт а.

Къаьстта белгалдир съезде лаьтта кхолболаши дикагIа пайда баргболча тайпарен леладе дезалга. Цу даькъэ хIанзачул тIохьагIа де дукха хIамаш да тха боахаме а. Укх тIеххьарча кхаь-дикъ шера боахамо кхаьча юртбоахама культурай хьувкъам 20—30 процент айбаь бале а из лакха ба ала йиш яц.

Хий дехкача лаьттаех бааргIача тайпара пайда ийбеча вай мехкарча дукккхача боахамий викалаша шоай кхаш леладераша хIара гектера тIара 40 центнерга дIаккхачаш ялаташ кхеду, яхаш съезде дийцача къамаьлашка ладийгIача сона тхоай механизаторашта хьахулар дагаухар.

ХIанз хий дехкача йиъ эзар гектар лаьтта тайп-тайпара культурай дIаюв колхозо. Цу лаьтташкара тха кхаш леладераша чудахьа баркат шозза дукхагIа хила йиш я лаьтта леладара культура лакхйойя. Из бакъду лаьтташ, кхыдола хьалаш цхьетарра долча боахама цхьоагIча бригада механизатораша юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара укх халача шера чудена ка бола ялат кхоагIча бригадэ кхедаьчул бархI центнер тIех хиларо а. ХIанз керттера уйла цу лаьттаех бизза пайда эцара тIаерзаьй оаха. Из дара хьадда мероприятеш белгалъяьй. ХIанз оаха лерхIача тайпара укх шин — кхаь шера уж вахаре яьа тхона карагIдоале гектара тIара 35 центнерал кIезига гIа доацаш ялат кхедаргда боахама кхеш леладераша.

Из бехктокхамо декхар кхоачашдара хIанз беррига ший теркам тIабехийтаб тха парторганизацо. МугIарерча къахьегамхошта даим хьокхам телаш ба КПСС членаш доярка П. Сазонова, тракторист В. Крэмнов, бригадирий гIончаш И. Солянов, А. Попов.

М. ИЛЬИНОВ,

Сунжерча XX партсъезда цIерагIча колхоза парткома секретарь, колхозхой III-ча съезда делегат.

●

ХIАРА ШЕРА ДУКХАГIА

Коартолаш кхее тхо доладеннача юххьанца тха звено членаш Iаяха балха тIера баьар, хIана аьлча гоззал яцар, къахьегамцара безам совбаккхара деш хайра хIама дацар. Цудухьа хьахула хьувкъам а кхы дог деларгдолаш хилацар. Бакъда ха дIа ме бола уж новкъарленаш дIаяха вIаштIехьдаьлар тха. Из къаьтга хьахьокх укх шера хьийгача къин хьахиннача.

Планех хIара гектара тIара чуяза коартолаш 90 центнер яр, бякъда тха торо хилар уж шера юкъера лаьрхIача 130-нега дIакхоачае. Коартолаш геттара дика хьувкъаярца белгалбаьлар тха звеноцара цхьацабола гектарнишаш. Царех я гектара хьувкъам 145 центнерага дIаккховачабаь Укурова Хадижат. Цу тайппара толамаш дахаре аьттув хилийтар опыт лакхьяларах, къахьегамцара безам совбаларах. Иштта, тха звеноцарча хIара болхлочо юкъера лаьрхIача бетта нийдаь алапи 120 сом хилар. цул совгIа планал совгIа коартолаш хьувкъаярах премена лаьрхIа ахчи. хIаьта цхьаьнца тоши коартолаши елар.

ХIанз тIадоагIача шера хургболча хьувкъама кийчо еш я са звеноцара 56 гектарница. Техника кийчъянь яьнай, фу Iалашдаьд, зябэ лаьтта аьхал.

А. УГУРЧИЕВ,

Наьсарен района «Экажевский» совхоза коартолаш кхечал звено кулгалхо.

БАРТИ ДОТТАГІАЛИ ЧІОАГІА ХИЛЧА

ГРОЗНЕНСКИ районе меттел еррига республике а цIи хеза я Социалистически Къахьегама Турпал А. Маликов керте латтача № 3 йолча сомий-баьцадаарий совхоза коллектив.

Барт бола, безаме дезал санна хоза бах нохчий, эрсий, гIалгIай, эрмалой, гуржий. белорусаш, иштта кхыча къамех бола нах.

Цу массане а шо-шоай меттала къамаьл дойя а цхьа уйла йолаш, оагIув оагIонца билла цхьана къахьег цар. Барти доттагIали долча совхозе шерагара шерага дегIаухаш а чIоагIдуш а я боахама экономика. 1953 шера денз рентабельни йолаш хьайоагIа из совхоз.

Керттерча дакъе баьцадаарашца, сомаца, хьайбай продукцеца городо Iалашъю боахамо. Хьожаргда вай царна из мишта карагIдоал.

Укх шера В. И. Ленин ваь 100 шу дизара сийна лакха социалистически декхараш тIаийцар боахама коллективо: паччахьалкхенна 7100 тонн баьцадаараш, 1850 тонн сом, 920 тонн маша даьтта, 40 тонн дулх, иштта кхыйола продукци дIаччяла. Баьцадаараш кхедара план 173 процент, дулх дIаччудалара план 178 процент, сом кхебара план 110 процент, шура яккхара план 105 процент кхоачашйир совхозо. Укх шера 1,5 миллион фуъ делар боахамо республика къахьегамхошта. Из вай кхыча боахамашкарчул дукха совнагIа хул.

В. И. Ленина 100 шу дизара сийна яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг лелаю гIалагIа Р. М. Гагиев керте латтача № 2 йолча баьцадаараш лелачеча отделене коллективо. 118 процент кхоачашъяьй цар шоашта ениа задани, 6100 тонн баьцадараш деннад республика духхьела из керте латтача цхьан отделене. Шийтта къаман нах ба отделене къахьегаш. Дукха карагIдаьннад къонача кулгалхочоа отделене коллектива юкъера барт чIоагIбеш, цар говзел, знанеш лакхъеча. Даим вIаши новкъостал дар, шоайла безаме, Iимерза хилар, хьалхашка этта хало вIаши кхотабале эшаеш хилар—из да отделене гIулакхаш даим лакха доаттадер. Ловццача юкъа говза специалисташ, сомий бешамаш лелараш хьалкхийнаб цу коллективе. Уж ба В. И. Ленина орден лелаю отделене агроном Л. Соровкина, бригадир А. Баташова, звеньевойш Л. Исаева, С. Абдулаева, иштта кхыбараш. ХIаьта В. Гагиев ше а кастта юртбоахама Iилмай кандидат яха цIи лелаяра бокъо яьккха воалаш ва.

Иштта барттайна, хьавнала къахьегаш я йоккха балха опыт йола эссе М. И. Суслонова керте латта коа тIара оалхазараш леладу ферма коллектив а. Паччахьалкхенна фуаш дIаччудалара план укх шера 7 ноябре кхоачашйир коа тIара оалхазараш леладераша. Укх массехк шера вIаштта паччахьалкхен планаш тIехкхоачашъеш хьайоагIа из коллектив. Балха опыт дIа-хьа эцаш, хьалха латтарий опыт балха юкъехувлаш къахьегарах карагIдаьнна хIама да из. ДоагIаш сий ду ферма коллективо шоай кулгалхочун Суслоновай. Цига болх беча итт шера дика специалисташ кхебаьб цо.

Дукха ба совхозе опыт йола, денгара-денга шоай балха методаш тоаеш эргайоаха хьалха латта къахьегамхой.

Паччахьалкхен доккха совгIат Къахьегама ЦIеча Байракха орден йоалл сом кхебеча отделене управляюще нохчий кхалсата М. Е. Тембулатовой наькха тIа. «Коммунистически къахьегама отделени» яха сийлен цIи еннай из керте латтача коллектива. 524 гектар сомийн 15 гектар комарийн бешамаш я царга лелаеш. Даим шоайла хьерчаш, тIера болаш уж хиларах дика ка йоал цар къахьегаме. ХIаьта боахама зе хургдола моттиг нийсъелча хало, мукъа ха ца къовсаш массава оаргацIвоал Iалама низ юхатоха.

320 саг ва совхозе «Коммунистически къахьегама ударник» яха сийлен цIи лелае бокъо яьккха. Царна юкъе тайп-тайпарча къамех нах ба.

Боахама экономика дегIаахарга хьежжа лакхлуш латт къахьегамхой хьал-торо а. Совхоза доалахьа чуйоагIача юрташка массанахьа электросвет я, асфальта наькъаш дехкад, бытови хьашташ кхоачашдара учрежденеш, берий бешамаш я. хIаьта телевизор, радиоприемник йоацаш-м укхаза наггахьа цIа а корадоагIаргдац.

Ше-шегIа хьахнинка хIама дац из деррига. Тайп-тайпарча къамех бола нах кхотабечен царна юкъера цхьоагIо, доттагIал чIоагIдечен дукха карагIдаьннад совхоза партийни организацена. Къаман дешах долча ленински хьехамаша маяхара дукха ду А. И. Осецкий керте латтача совхоза партийни комитете къахьегамхошта интернациональни кхетам лучча. Из лоархIамера болх дIахьош дукхача формех пайда эц партийни организаце. Къамашта юкъера доттагIал чIоагIдара лостам болаш хул лекционни пропаганда, тематически сайренаш, диспуташ, политинформацеш. Къахьегамхошта интернациональни кхетам балара дукха ду пропагандисташа а. Марксизма - ленинизма лардий школа политзанятешка вай заманца, хьалхашка латтача декхарашца ленински къаман политика ювзаш из кIоаргга йоашхаш дIахьу занятеш совхоза дикагIа болча пропагандисташа Р. М. Гагиева, А. М. Ивакина.

Халкъашта юкъера доттагIал чIоагIдара балха дика новкъостал ду хан-ханнахьа укхаза чакхйоахача мероприятеша: коллективно кино, театре ахар, лоалаха ухкача республикашка экскурсеш елга. Грозерча промышлении предприятешка — «Красный молот», «ГРМЗ», «Грозхимнефтестрой» треста коллективаша айхха шефски бувзам лоаттабир.

Тахан дIадоладенна керда шу къаьстта бехктокхаме да совхоза къахьегамхошта. В. И. Ленин ваь 100 шу дузача шера царна хьалхашка латта декхараш соахкарчул дукха лакхагIа да. Шоай дош кхоачашдара хIанззе а лард йоллаш ба уж.

С. ШАДИЕВ.

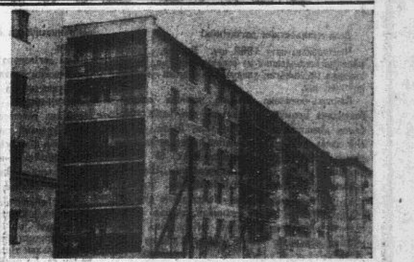

«Чечингпромстрой» объединене гIишлошъерий дукхха дика гIулакхаш да дувца. 40 эзар гаргга квадратни метр наха чуIе цIеноош дIаденнад цар дIадахача шера. ТIаккха мел дезал хила беза Грозне кердача квартирашка бахка хайша?

Сийрдача, цIенача школашка эггара хьалха елка оттаьй укх шера Черноречье поселке, Сержень-Юрта, Горагорске, СоагIапча дахача бераша. Хоза совгIат хиннад механизаце учет лелаеча техникума дешархошта а, дика кийчъяь общежити дIаеннай царна. Иштта бIарг тIаотташ да Радио цIа а.

ХIара ди массаз доал эргайоалаш, хозлуш латт вай город. Сайханова улицагIа хьалде доладаьд 12-зза вIаштIардаь цIеноош, иштта дукха этажаш йола цIеноош хьалдара проект оттаьй Цlеча Фронтовикийн, Ленинен улицашка, Орджоникидзе проспекте, кхычахьа.

ДIадоала шу даькъала дуваш цхьаболча гIишлошъерий цIераш белгалъяха безам ба са. КIезига къахьийгадац цар шоаш хьалъю гIишлош чIоагIа а нах раьза хургболаш дика а хилийтара. Уж ба каменщикий бригадир Хаджиев Шамсудин, асфальт буллаш йола А. Брундасова, бригадирий штукатур А. Флигель, плотник Н. Кравцов, каменщик К. Поваляев, дукхха кхыбараш.

ХьатIадоагIача кердача шера цар хьалду цIеноош кхы а дикагIа хиларах теша безам ба, хIана аьлча керда шу массазза а ма дий къьнагIчул дикагIа.

Г. ДЕНИСОВ.

СУРТА ТIА: Грибоедова улицагIа бахача наха лаьрхIа хьалдаь керда цIа. Автора сурт.

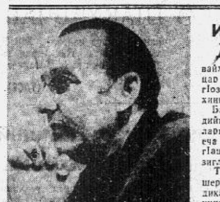

И. БАЗОРКИН, писатель

ДIАДАХАР 1969 шу. Даьхача деношка юхахьежача вайх хIаранена дагадоагIаргдац чу воашта нийсденна дог гIоздоалаш а халахетар хулаш а хинна сахьаташ.

Бакъда, керда шу долалуча дийнахь, де дагадоахкарийн хиларга дог доахарийн уйла нахеча хана, воча хIамах дувпа лагIац. ХIара ди массаза доал кIезиглуш хилда дунен тIара зулам!

Тахан са безам ба дIадахача шера сай дог гIоздалар, цо денна дикадар. эггара дикагIдар сай книжкаш дешараштa дувца, царца дагавала. ЛаьрхIа вагрвоана ганз елар сона дIадахача шеро.

ХIаранена лов ший тайпара вIаьхий хила. Цхьволчо вузкъа лехаш сатем бейна уйлаш ю, вокхо ше лотерейни билетах «Волга» яккхарга дог доах. ХIаьта со вIаьхий вир Гарака, Доуле, Колойс, Оарце — лоацца аьлча «БIаьшерений боадонгара» яхача книжка тIарча сай эггара гаргара болча наха. Цар сона боалабир керда доттагIий, БIаьш, эзараш ба уж доттагIий. Са керда доттагIий тайп-тайпара бола нах ба. Уж ба Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхой а, Советски Эскара бIухой а, школашкара дешархой а, студенташ а, Iилмахой а. Цар сога письмош язду, дика дувц са халкъах, дIахо а ка йоалаш аз къахьегар лоош ловцаш доах сона.

Хетаргахь царех дукккхабараш цIаккха бIарга ца го а мег сона. Цхьабакъда, сона хов сай кхы а тешаме, дика доттагIий болга. Из бахьан долаш се кхы а вIаьхегIа, кхы а ираз долашагIа хет сона. Уж доттагIий бахьан цIаккха а дицлургдац сона 1969 шу, массаза а цунна ловца боаккхаш, баркал яхаш хургва со.

Кхычарна боккхача лоархIаме хет хургйола гIишло мел эшачунца Iалашъяр — чертежашкара денз тхов тIа юллача хIамангa кхаччалца.

ХIаьта писателa ше язде халехь ший хургйолча произведенена мел эша материалаш Iалашъе еза. Из материал лох цо, корайоагIа цунна халкъагара, исторечура, архивашкара. Цу хьакъехьа а чIоагIа хьийкъа денадар сона 1969 шу. Дукха го баьккхар аз. Дика, безаме нах бIаргабайора сона, къамаьлаш хилар. Къьнача книжкаш тIарен газеташ тIарен аз лийхар сай халкъа дIадахача денной лараш, уж кора а йир. Из бахьан долаш а раьза ва со дIадахача шера.

Бакъда, дIадахача шера эггара лоархIаме хиннар лерхI аз вай ленински парте нийса а хьаькъал долаш а чухьарен арахьарен политика лелаяр бахьан долаш вай дерригаией. Советий мехка къахьегамхой, маьрша даха а къахьега а йиш хинна хиларах.

Сона геттара чIоагIа ловра укх кердача, 1970 шера сай беррига къьнна а керла а доттагIий, вай деррига советски халкъ дIадахача шера санна, могаш-маьрша, ираз долаш хилар, иштта хIамм кхоллаш, Даьхен рузкъа дебадеш цар дIахо а беркате къахьега йиш хилар. ХIаьта укх шера аз лерхI сай аргIанара книжка йистедакха.

Керда шу даькъала хилда шун, новкъостий!

И. БЕКИЧЕВ, художникий Нохч-ГIалгIай Союза правлене председатель

ХА ИIАЬХА яц. Из массанена а хоаш да. Цудухьа дика кхетаду хIара сага ше денна хьабахьача наькъа тIа тIехьашкахьа, селханарча денга юха а хьежаш, карагIдаьнначун, даьчун уйла еш, итогаш еш, ший идеяш кхоачашхилар бIаргаго гIерташ хилар. Цу гIулакха 1969 шера раьза ца хилча къа хургдар сона. хIана аьлча из шу граждански тIема турпалий Н. Гикало, А. Шерипова, ГI. Ахриева памятника балха моделаш тIа аз тIагIертта творчески болх баь шу дар. Тайшача гранигах дергда памятник, цу скульптурни ансембла лакхал 8—8,5 метр хургда. Памятник хьалдогларгда Грознефтяная яхача станце майдан тIа.

Со иштта дакъа лоацаш хиннав «Советски къулбехье-69» яхача юбилейни художественни выставке. Цу выставке хьокха оттадаьд аз В. И. Ленинеи С. М. Кировеи скульптурни портреташ.

Шун шоллагIча хаттара аз жоп лургда республика художникий Союза председатель се хиларах тарра. Цу даькъе сайна эггара лоархIамегIа йола событи лоархI аз «Советски къулбехье-69» яхача зональни юбилейни художественни выставке дакъа лоацаш 25 вай художник хинна хиларах. Къаьстта дикахетар хулаш да вай республикерча къонача художникаша цу выставке шоай дуккха балхаш хьокха оттадаь хилар. ДIаболалуш болча къонача художникех цига 10 саг вар. Хьажухараша дика могадеш дар Асуханов Аманде, Шамурзаев Шамала, Идрисов Дадана, кхычар балхаш.

Творчески планий хьакъехьа дувца массаза а хала хул. ХьалхагIа а цIаккха ховш хилац хьона малагIча событе, белгалваьннача малагIча саго хьо шийна тIаозаверга. ХIаьта а, город Грознена лаьрхIача граждански тIема турпалашта догIаргдолча памятникий моделаш хьаяра болх айса чакхбаккхар а сай ханарча наьха портреташ тIа дIахо болх бар а догдоахаш ва со.

Цхьаккха а шу дIадодац сага дег чу цхьа гIозле ца юташ. Мехкдаьттахо воккхий веш хул кердача мехкдаьтта скважинах, хьехархо—берий дегашка ше дIадийнача беркатеча фух, лор—ше верзаьча унахочо баркал аьлча.

ХIаьта вай Грозне бахача дукхача наха дикахетар даьд укх шера Первомайски улицагIа кердача здание шоай болх дIаболабьча хIамаш тегараша. Кхалнаьха, маIача наьха, берий Iай-аьхки дувхо баркъаш тег укхаза. Балханара безам совбоахаргболаш я хIамаш тегараш чубегIа моттиг. Йоккха, сийрда ши швейни цех, закройщикашта къаьстта цIеноош. Фос дIачуваьлча массехк журнальни истолаш тIа дала фасоний журналаш, зизаша баьццара баьча пена юхе латт тайп-тайпара ателье кIадаш хьалъухка вешалка. 95 саг ва укхаза болх беш, царех дукхагIбараш кагирхой ба. Барзкъаш тегийта уха нах чIоагIа раьза ба цар балха.

СУРТА ТIА: Первомайски улицагIара Модай ателье.

И. ПЛИЕВА (сурт.

Яьссаленера агропромышленни комплекс

Мехка чIалхбоалехьа эггара йоккхагIйола Джаушкумски агропромышленни комплекс хьалъергйолча моттига четтел хержай Казахстана къулбехьенера Кызылкума («ЦIе гIомараш») яьссален йист. Комсаш, сом, комараш, баьцадараш, хIаьта иштта шура луча доаханча доакъараш а кхеде мегаргдолча хьынача лаьттай 70 эзар совгIа гектар кораяьй кхазарча специалисташта. Цига лехха хий лургда Сыр-Дарья яхача хи тIа дукха ха йоацаш хьалъяьча 6 миллиард гаргга кубометр хий чухошача Чардарьински водохранилища.

Комплексана юкъегIоргья цхьайтта йоккха совхоз, чхьагIар доаккхен консерваш юи заводаш, комсий генарех даьтта а витамини аьла хьоар а доаккха массехк предприяти. Къаьстта хьалъяьча хранилищаша йиш хулийтаргья Казахстанен СибарегIеш индустриальни центраш бIарччача шера сомацеи баьцадарашцеи Iалашье.

Кердача лаьтташка йоккхий агропромышленни комплексаш хьаяр — Казахстана яьссале юрта боахама караерзаечара керттера лостам. Цо Iалашду бєха нах балха дукхагIа юкъеозилга, бедал дIакххахьбийтарга дIаухийтар кIезигду, керда лаьтташ карадерзалеча районашка тоъаш боаца болхлой Iалашбу.

Владимир ОСТРОВСКИЙ,

(АПН).

шийн бе долла могаргдолча а тайпара дерригача мехкашкара пролетариат хьалкхеелга. Оаш тхога ях, шоашта нах тоъац! Тхона а тоъац нах. ХІаьта а, тхо дІахьалхашкахьа ух, тІаккха нах лаьтта кІалхара хьалтІаувт. Эшар хІама дац пролетариата лакъаргдоацача низех тешам боцчнеи дог тийшан хулга мара. Къовсам болабелча тІехьашка бувлача оппортунистически кулгалхой мелал, кхоачамбоацараш е зовзал массашта дІатІа ма ехка оаш.

Оаш, французаша, дика кхетае еза, йоахар Ленина; шун халкъо хьалха яьча революцеш дог урвоттадаь тха тактика. Шоайла хьалхагІа дІадахарийн шоай даьйи революционни традицей наькъагІа гІорба французски пролетареш, моллагІча а духьаленашта хьалхашка юха ма совцалба уж. ТІаккха кхоаненах а тешалба уж!

Германерча «независимцаша» хІанз хьакхвайкадаьд шоаш ІІ-ча Интернационала юкъера хьабовлари вай Интернационала юкъе бахкара хьакъехьа переговораш йолае безам болаш хилари. Оаха царна жоп делар, пролетариата диктатурей Советски Іаьдали оаш бакъдаь тІаэцар хабарагІа мара дац, Российски Коммунистически парте алхха нийса лоархІ, шуца вІяшагІа ца а кхеташ, «независимцаши лонгетисташи санна йолча партей мелал, гІалаташ, харц уйлаш, леррагІа дІа ца ахар французскии немецкии болхлой революционни массаша кхетадалцца йолча хана сабар делга», аьнна. Оаха денна жоп шоай мехка дІадовзийтилга де оаш. Шоай дерригача газеташ тІа кепатеха арадаккха из, цу жопа хьакъехьа ерригача шоай моттигерча организацешка, Франце беррригача къахьегамхошкеи кхыча мехкий къахьегамхошкеи хоам бе оаш. Цул тІехьагІа съезд гулъе—тха концепци цунна дІайовзийтар духьа. Тхога ала йиш йолаш да шо: из чала хургда. Тхона а дар хала! ХІаьта а оаха къовсам лоаттабаьб —тхо кот а даьлар. Ленина даьча исторически къамаьла тІеххьарча даькъаца уж дешаш са дег чу дийшар.

5 сахьат совгІа ха яьккхар Коммунистически Интернационала Исполкома цу заседане, цул тІехьагІа Коминтерне дІачуэцара условей хьакъехьарча дешах лаьца пренеш дІахо йир 25, 28, 29 июне а хІаьта иштта 14, 18 22 июле а. Цо тешал ду дош шІепхаштта а кІоаргга а дийца хилара.

Советски Россе тхо кхаьчача хьалхарча дийнахь деза тхона гуш дар Коммунистически Интернационалах дІакхетарах йола французски социалистически партей Малхбузехьарча мехкий кхыча социалистически партейи инициатива эрсашха болча тха новкъосташа йоккха событи санна лоархІаш хилар. Массане а ихьатарга бакъдаь тІанйцар. Французски социалистически парте бехктокхамеча кулгалхоша юххьанца деза даим новкъостал даь а Октябрьски социалистически революци лораяра гІулакха боккха пайда баь а хилар.

ДукхагІча хана бийса тІехьаяххалца йІаьхлуш хиина дуккха заседанеш хинначул тІехьагІа Россера тхо дІадахале хьалхагІа решени тІайицар, Франце делегаташа шоай низма кхоачча къовсам лоаттабергба шоай парти Коммунистически Интернационала юкъейитар духьа, аьнна. Эрсашха болча новкъосташа шоай оагІорахьара, Коммунистически Интернационале дІачуэцара условеш нийсей хоадамболлашши кхоачашъячваярг ца хилар тІагІорттадаь дІа а дехаш, тхона дош делар коммунистически Интернационал шоаш дизза хьаллоацавг хиларахи къоабалдевг хиларахи, хІаьта дІахо йодача хана Франци Коммунистически парти цІакха хувца ца луш иштта хьал э лаьцар.

* * *

Кхы а массехк дош ала безам ба са ІІІ-ча Интернационале дІачуэцара условей хьакъехьа дІахо пренеш хиннача Коммунистически Интернационала ІІ конгресса балха юкъе оахош лоаца дакъа лацара хьакъехьа.

19 июле Петроградерча Урицке шерагІча Дворецe хиина Коминтерна ІІ конгресса хьалхарча заседане дуцеи халкъашта юкъерча гІулакхийи коммунистически Интернационала керттерча декхарийи хьактехьа йоккха доклад йир Ленина. Цо къамаьл деш Ленина дувцар капитализм хІалак ца хила йиш ца хиларах а котгалон революцерча пролетарски парте лоархІамах а. Капитализмо пролетарски революце мехках сий доацаш мел дар дуце а, блокада сагоганеща из даькъаза яккха, цунна могаал тІакховчаеи из шелъялийтеи из гІерте а, — большевизм эшаюлургъяь капитализмага, капитализм эшаергья. Империалистически тІом хилалехьа Европан Американ пролетариат мара яцар ІІ Интернационала юкъе. Цкъабакъла, лоалаи кІелан кІалъеллача Азерен Африкерен бІаьш миллионаш бола маІа нахи кхалнахи а боахк империализма Іазапа кІал. ТоІадаь доахкача халкъаштеи мехкаштеи новкъостал де отта деза Коммунистически Интернационал, хІаьта, цу новкъостало хоадамболлаш хІама тохаргья империализмана юххе йисачя капитализма этапа.

Коммунистически Интернационала ІІ конгресс хьаеллар Петрограде хилар, дІахорча деношка Москве, Кремле бир конгрессо шийн болх. ХІаьта 7 августе цо из чакх а баьккхар. Эрсашха болча тха новкъосташа конгрессе хьийхабар империалистически тІом болабеннача юххье деза а тІом лаьтта юкъагІа а шоай мехкашка тІемаи капитала наступленеи духьала хоадамболлаш бола къовсам лоаттабе мел гІийртараш. Эрсашха болча новкъосташа тхона могадора Советски Союзе капиталисташи помещикаши бохабе аьгтув баьккхача къовсама методашта анализ елга, уж Іомаелгеи тІаэцилгеи.

Хови ма дарра, ІІ конгресса решенешка бокъонца ма ярра белгалъяьр хьалда йола Коммунистически Интернационале дІачуэцара условеш.

Коммунистически Интернационала ІІ конгресса балха результаташ Іаламате лоархІаме яр, хІана аьлча биъ мехка -- Германе, Итале, Франце, Чехословаке — пролетариатага цар йиш хилийтар европейскии дуненн политике боккхача лоархІаме бола шоай коммунистически партеш хьае.

Конгрессо тоадир... «буржуазии парламенташка реакционни профсоюзашка, капиталисташеи болхлошта юкъерча цар Іушеи хІанз укх сахьата тувла ца беш биса миллионаш болхлой болаш мел йолча моттигашка болх баиза барг ца хилар харцдеш хиннача»...[1]). цхьаболча коммунисташа даь гІалаташ.

Революционни болхлой массай низагІа ІІ Интернационала йоккхагІйола партеш цунна юкъера хьаьлар, пролетарски массаш Советски Россегахьа а эрсий революцегахьа а лестар. Царна бІаргагора, е блокадана а, е интервентий эскареи Флотеи агрессена а эрсий большевикий турпал къонахчал кагдулургдоацилга. Болхлошеи ахархошеи даьккха Іаьдал меттахьа ца доаккхалуш дисар, интервенташ бохабир. Большевикаша дерригача дунега дІахьекхар, болхлой класс хІанз деиз дІа прогресса эггара чІоагІагІа йола рычаг хилар. Иштта Советски Іаьдал делаш хилара факто ше дерригача мехкий пролетарашта юкъе чІоагІбора шоай ичэ чІоагІа хиларах бола цар тешам. Из дар эрсий пролетариато дунеи пролетариата даь Іалаьмате доккха гІулакх! Цудухьа дерригача мехкий пролетареша шоай кулг кхувладора Советски Россега, ІІІ-ча, Коммунистически Интернационале ухар уж...

[1]). В. И. Ленин. Соч. бизза гуллам, т. 41, оагІ. 275. РЕД.

* * *

Франце тхоаш дІадахале хьалхагІа Ленингара дийхар оаха цун Іадика ювца а тхоашта хетадениарий хьакъехьа цунца дагадовла а тхо цо тІаэцилга. 28 июле Іалаьмате безаме тІанйцар тхо цо зІамигача, белгалъяьнна йоацача, цхьалхача, Кремлерча шийн кабинете. Цхьан сахьатаи ах сахьатаи хилар тха беседа.

Эггара хьалхагІа цо тхога хаьттар шийна геттара дика йовзаш хиннача Францерча гІулакхий хьакъехьа. Цаьккха юха а аьлар цо тхога, дІаяхача хаварча тха мехка гІулакхий, французски белггал аьлча парижски, пролетариата ше чІоагГа сий деш хилар. ХІанзара якобинцаш санна лоархІаш бийцар цо коммунисташ. Из дог тийша вар Коммунистически Интернационала методаш Франце йоккха кхоане йолаш хургхиларах, хІана аьлча цун бокъонца йола революционни традицеш дІахо яхьара маІач долаш уж йоландаь...

Тхоцара шийн беседа чаккхйоалаш Ленина аьлар, Советски республика йохае гІерташ кхаь шера шийн хургдаь йолча капиталистически Европа толам баьннабац. ХІанз относительни машар хургба тха; оаха цунах пайда эцаргба тхоай тишбенна мохк керда-баккхараи эшабулургбоацаш бараи.

Тхона хетаденнарий хьакъехьа хаттар дир цо тхога. Оаха жоп делар цунна: Советски Россех йола, оаха йицйолийтаргйоаца уйла даим тха дегашка латтаргья. Оаха цунга аьлар, хьаэца хІама ца дуташ тІемо бохабаь боллашехьа а, беррригача мехка тхона зеенар котало йоаккхаргхилар бокъонца хьахьоккхаш йола витузизм яр, кхоаненах бола тешам, къонахчал дар.

Оаха деннача жопа чІоагІа раьза хиннавар Ленин. Цо тхога аьлар, Франце шийн йоккха коммунистически парти хьаяр ма чІоагІа ловрa сона, цун вахар къаьстта чІоагІа уйла тІаяхийта эзаш хургва со. ХІаьта тхоцара шийн беседа чакхйоалаш цо хьакхайкадир, хьалхагІа а йІаьхагІа хана а шийн тхоца къамьал де йиш ца хилар шийна чІоагІа халахеташ хилар.

Кхоана тхо Париже дІадахар...

* * *

Сихха Парижа пролетариата хьалхецка отчет яля лаьрхІар оаха тхоашта тІайилла задани кхоачашъера хьакъехьа, цудухьа парте секретариато собрани вІашагІтехар парижски цирке, цу хана столице эггара йоккхагІйолча помещене. Тха собране 40 эзар совгІа къахьегамхой боьхкар. Халла чакхдоаладелар тхо трибунагахьа, хІаьта ала дезаш да, цу йоккхача городе иззамо пецвоаккхаш, иззамо дІайха, иззамо дог тохадолийташ йола. Октябрьски социалистически революцех ше доккхал деш хилар дукхача сахьаташка хьакхайкадаьча а цунах лаьца эггара кердагІен эггара дикагІен бола кхаъ бахьаш тхо хьалхашка даьхкача а французски халкъа собрани цІаккха а ца хиниа хилар.

Дагадохийта дезаргдий, оахош деннача дешага хьежжа Коммунистически Интернационала тІехьа «Юманите» оагІонаш тІа, ерригача Франце оаха пропаганда йолаь хилар? 1920 шера 15 августа деиз 25 сентябре кхачалца беррригача мехка гІолла чакхдаьлар тхо, тхоай халкъага хоам бора оаха Коммунистически Интернационала ІІ конгресса деррригача документий хьакъехьа, ерригача решеней хьакъехьа. Конгресса решенеш 4 бутт совгІча хана йийцар беррригача мехка, эггара юстарагІа йолча юрташка а кхоачаш. Дувцаш дола хІама селлара чІоагІен массе оагІорахьарен хІанзалца цІаккха дийцадац. ХІаьта 1920 шера декабре Туре хиннача Французски социалистически парте съезде Коммунистически Интернационала юкъедахарах дола дош эттача хана ши дакъа голосаш дукхагІа хиннараша хьал а лоацаш съездо хьакхайкадир хьалха хиннача паччахьа Россе территоре тІа Советаш кетъаьхача, хІанзалца дІа мел яхача ханийн халкъийн эггара низ болашагІен эггара прогрессивнегІен дола Іаьдал котдаьккхача Коминтерна ІІ конгресса керттерча декхаре йолча Ленина тезисехи тактикахи массадолча хІаманца а кхы къамаьл доацаш а дІакхетилга.

(АПН).

Хъалха латтараша дувц

ГОВЗАЛГА ХЬЕЖЖА ХУЛ ТОЛАМАШ А

Ялх шу хьалха ера со Урус-Мартана района «Горец» совхоза кхоалагІча отделене шурий-товарни ферме. Цу хана а кІезигдукха хьайбаш леладеча болх баьяр со. Цудухьа кхерaме хетацар сайга леладе деннача доахангара яккха езача шурий план. Со ферме еача хана тха коллективе меттел совхозе а дикагІа лоархІаш яр доярка йола Элеханова Лейла. Аз лаьрхІар цунца социалистически яхье яла.

Бизза болча новкъосташта юкъера яхь яр из. Кходацар Лейлас шийна ховр, маярра хьайовзийтар шийн опыт. Цо кхетадора, хІара доярка ши-шийн хьинарах, тІаийца социалистически декхараш кхоачашде торо хургйоацалга. ХІаьта хІара ІаттагІара шура яккхара денна дош бехктокхаме дар — дийнахьи буси ялхайтта килограмм. Шу чакхдоаллаш бІарччача шера баьча балха итогаш йир оаха.

— Укх шера Іа котало яьккхаяле а тІадоагІача шера-м тІехьаютергья аз хьо, — гІадъяха дувцар Лейлас. Сол дукха тІехьайисаяцар из. ХІара ІаттагІара шера цо яьккха шура аз яьккхачул 50 килограмм мара кІезигагІа яцар.

ХІара шера иштта хулар. Цхьан шера Лайлас йоаккхар котало, вокх шера са ка йоалар. Укх шера а тхоайла яхь лелаеш да тхо. Дикка лакхъеннай хІанз тха белха говзал ялх шу хьалха хинначул. Цудухьа тІех да тха толамаш укх шера хьалха дІанхача шерашкарчул. Ер кхоалагІа бутт ба аз а Лейлас а доахангара шура яккхара шера план кхоачаш а яь тІадоагІача шера чотах къахьега. Цо хьахьокх толамаш говзалга хьежжа хулга.

Хов ца луш дисадац Даьхенна оаха хьийга къа, Укх шера дукха Сийлен грамоташ, маьхера совгІаташ тийннад сона.

П. ТИМЕРБУЛАТОВА,
доярка, райсовета депутат.

ДЕГАШ ГІОЗДАЬННА

Пятилетка хьалхара шу долалуш бурув тохара пхе шера план цхьа шу хьалха кхоачашъе дош деннадер тха смена коллективо. Цу тайпара декхар тІаэцар чІоагІа лоархІаме гІулакх дар. ХІана аьлча чоалханерча геолого-техническии хьалашка бурув детта дезар тха, мехкдаьттеи гази гучайоаккхаш скважине сиха чубуар маркхал. Иштта хьалашка болх а беш, тІаийца бехктокхаме социалистически декхараш кхоачашдара йоккха опыт, лакха говзал, денал эшар. Из долла хІама дика кхета а деш, сменерча хІара саго кІоаргга Іомайир тохкама бурув тохара технологи. Цул совгІа хьалхагІа бурув деттача балхаш даь йоккха опыти лакха говзали яр цар. Цхьаккха хьовзам ца хулийташ скважинега болх байтара мел эшар да из. Иштта тховех бІубенна болх дІаболебир оаха. Ала деза, низ ца кхобеш къахьегаш хьабаьхкаб смена болхлой. Цудухьа ткъоалагІча декабре 5200 метр бурув а тохаш, паччахьалкхен пхе шера план кхоачашъе карагІдаьлар тхона. Къаьстта лакха хьокхамаш доах тха смена болхлоша сийлахь-воккхача баьчча юбилейна кийчо еча укх массанена а езача хана. Соахк ткъоалагІа декабрь хьатІакхачалехьа 1400 метр бурув тохад оаха. Заданех тоха доагІачул дуккха а дукхагІа да из. Пятилетка чаккхъялалехьа кхы а 1800 метр бурув тоха лерхІ тха смена болхлоша. Оаха тхоай дош кхоачашдергда. Иштта лакха къахьегама толамаш а доахаш деган гІоздаьнна кердача шера некъадахкад тхо.

М. ТОЧИЕВ,
«Малгобекнефть» НПУ бурув деттача контора бурувдеттар.

КОММУНИСТ, БРИГАДИР

Серов Амос Агафоновича шийн къахьегама деношк дІаяздеш лаьрхха кІа календарь даларе цу тІа «1970» яха цифраш латта дуккха ха хургьяр. Дукха ха я «Грозпромстрой» треста № 5 йолча гІишлон - монтажни управлене штукатура шийн къахьегама шу дездаь.

ХІанз вай республике цІи хеза саг ва из. Даьхено шийн эггара лерагІа лола совгІат — Ленина орден еннай цунна. ГІишлошъеча шерра пайда эцаш я цун хьалхара методаш, хІаьта «Чечингпромстрой» объединене дикагІболча болхлой шераш йоахача хана хьалхарчарца йоаккхаш я цун цІи. Вай мехка тайп-тайпарча тІишлон объекташка къахьегаш ба цо Іомабаь болхлой.

ХІаьта дерига а дІадоладелар 22 шу хьалха. Дукха хало бІаргаейна зІамига саг вера гІишлошъеча. Цхьач юкъагІа къахьо хилар болх, ха шийла латтар, спецбарзкъаш а доацаш хала дар болх бе. Тоъал яцар механизмаш, гІишлон материалаш, балха опыт. Хозахета алац, хало тІаэттача мара вовза йиш яц саг аьле. ХІаьта укхаза цун дІаяла йийзар низ болчоа мара дІаяла могаргдоаца халагІйола экзамен.

Вахаро тайп - тайпарча моттигашка кхоачавир Серов. Бакъда, цунна болх баьчарна дагаръяргьяц цун безаме юкъ. ХІама эвш йоза бІаргаш. ХІаьта цун новкъостий дукхагІа теркам тІанийзар-м цо ше беча балха еш йола йоакхо яр.

Грозне вахача сага йовза хургья А. П. Чехова цІерагІара библиотека, школаш, кхыйола тайп-тайпара зданеш. Царна хоза яьча отделкага хьежаш моллагІчоа дагаэохаргдац мичара доагІате е хоза хІама, малагІа кулгаш ла из хьакхоллар, яхар санна дола дешаш. ХІаьта гІишлошъеча-м из лоархІаме гІулакх да. Из бахьан хила мег Амос Агафоновича шийн новкъосташна цхьана кІай гІум, цементи слюдаи увш йолча раствора рецепта тІа уйла еш вагІаш дукха ха яхар. Зехьа йовзар лькха ха. ХІанз дуккхача наха хозахет цу маркхалца кайчдаь цІенош.

Нах болх хьабе• из беза Іомабу цо.

Дукха тайп-тайпара общественни декхараш да Амос Агафоновича. Массехказа партийни бюро членалла, управлене постройкома, районни Совета депутаталла хийожав Серов. ХІаьта цун массаза вІаштІехь а даьнна наьха легашка долха наьха лаха парна шийна могача тайпара гІулакх де.

СУРТА ТІА: А. А. Серов.

Г. Левина сурти тексти.

М. ЭСАМБАЕВ, РСФСР халкъа артист

Искусство халкъа я», — аьннад В. И. Ленина, — иштта дІадоладу шийн къамаьл РСФСР, Нохч - ГІалгІайчен, Киргизски ССР, Къилбаседа - ХІирийчен, Черсий-Балкхарой АССР, Дагестански АССР халкъа артиста Эсамбаев Махьмуда. — Уж дешаш даим дага латт сона. Къахьегамхошта коммунистически кхетам луча боккха лоархІам болаш я искусство. Цудухьа советски артист декхарийла ва наьха дегашка йоккхий идеяш кхахьа. Из декхар кхоачашдара дІател аз сай еррига говзал, беррига низ.

ДІадахача шера мехка тайп-тайпарча моттигашка гастролешка хилар со — Латве, Литве, Эстоне, Казахстане, Киргизе, Душанбе, Ташкенте, Самарканде, иштта кхыча городашка. Турпалгороде Бресте сийлен гражданин хержар со. Ялте гастролешка волча хана «Украина», «Осетия», яхача теплоходий морякаша со хержар сийлен капитан, хІаьта капитана форма а елар.

ДІадахача шера дега чІоагІа товм хулаш боккха кхаъ кхаьчар сога. Генуе хиннача музыкальни фильмай дунен халкъашта юкъерча конкурсе цхьоалагІча степена диплом елар аз дакъа лоацаш «Ленфильмо» оттадьча «Лебединое озеро» яхача фильмана. ХІаьта цига Злой гене роль лозаярах сона елар «Золотая Архидея» яха хьалхара преми.

Кердача шера со вода кердача гастролешка. Гастролеш дІайолалу Къилбаседа - Кавказа городашка гІолла. Цул тІехьагІа со гІоргва Украине, иштта кхы дІахо а.

Цхьацнайолча киностудеша вийхав со кердача шера фильмашка дакъа лаца. «Мосфильмо» оттаду «Певица» яха фильм. Цига халхавувлача артиста роль ловзае вех со.

«Ференц Лист» яхача киностуде оттаде лерхІ сийлахь-воккхача скрипачах, гІоррваьннача музыкантах Паганинех дола фильм. Паганине роль ловзае вийхав со. Иштта я кердача шерара творчески планаш.

— Миччахьа со хиларах, республикана мел гаьна валарах, — йоах Махьмуда шийн къамаьл йистедовлаш, — са уйлаш, са дог даим вай республике да. Нохч-ГІалгІайчен искусства сий лакха лоаттадйоа кхо ца еш дІатергья аз сай еррига говзал.

Ф. МУСТАФИН, ГрозНИИ
Іилма-технически отдела начальник

ВІАЛЛА ца хийттача тайпара беркате хилар тхона дІадаха 1969 шу. Дукха лоархІаме мероприятеш чаххъяьхар института проектах вай Даьхен тайп-тайпарча предприятешка.

Царех цаІ я вай городерча крекинг-заводе шийн тохкама болх дІаболабаь «Г-18» яха установка. Хьалха чІоагІа дукха хаи низи дІабехаш процесс яр кубашка мехкдаьтта кокс баккхар. ХІаьта хІанз гаьна дац «Г-18» яхача йоккхача установка из боахаргбола ди.

Иштта лоархІаме гІулакх дар тха разработках «Гипрогрознефто» проект а оттаяь город Ангарске мехкдаьтта химически комбинате комбинированни установка болх бе йолаялар. Фуд цу установка деннар? Цо торо хилийтай къахьегама овсарле кхоза хІана яц аьнна лакхъе, хІаьта заводо арахецача продукцега дІабода мах 22 процент лохбе, иштта шозза гаргга хІана дац аьнна кІезигденнад эксплуатаци ярга дІадодар а. Ала деза «Г-18» яхача установкана разработка еча дукха къахьийгар технически Іилмай кандидата Б. К. Америка. ХІанз уж шаккхе а мероприяти Москве Паччахьалкхен преме лауреата бокъо иккхара дІаяхьийта я.

Технически Іилмай кандидат П. Г. Игонин керте латтача отдело яьча разработках Поволжьеи Украинеи мехкдаьтта чакхдоаха ши завод я хІанз синтетически хьаьна кислоташ доахаш.

Иштта дика вІаштІехьбаьккхаб институте изобретательски болх а. Духхьал цхьан шера СССР Іилмаи техникаи Министрий Совета паччахьалкхен комитете дІаяхьийтай оаха 42 изобретени. Царех цхьайтта изобретения автор малав а хойташ хьалъяйта аьнна хабар юха денад, хІаьта юхейисараш тохкаш я. Дика лел изобретательска болх Г. Б. Шоца кулгалдеча проектно - контрольни отделе, ни. Байбурский, Дородное, Лосев, Моновин керте латтача отделашка.

Цул совгІа дІадахача шера тха института болхлоша еннай 230 рационализаторски предложени. Царех 160 хІанзле а балха юкъейихьай. Шера паччахьалкхенна цу предложенеша бу пайда 23 эзар сом да.

КІезига балхаш дац института коллективо чакхдьхараш, цхьабакъла, кхы а лоархІамегІа декхараш да тха В. И. Ленина 100 шу дузача шера кхоачашде дезараш.

И. Панева сурт.

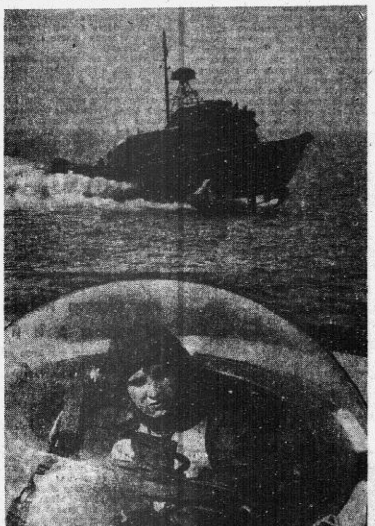

Фийла лораду вай Даьхен фордацара доазош ЦІеча Байракха и-ски даькъа морякаша - пограничникаша. Дийнахь а бус а, Іай а аьхки а, чІоагГа форд хьоабеш мух баьнна хилча а кхоачашду шоай атта доаца, бакъда сий дола декхар.

СУРТА ТІА: доазонцара кемаш походе, хьалхашка — къона матрос артиллерист Владимир Тимченко.

П. КУЗНЕЦОВА сурт.

ТАСС фотохроника.

УЙЛА ЕР ГІАЛАТ ВАЛАЦ

Тоъал ха я шурий-товарни фермашка болх беш со вола. Цу юкъа аз зийнад хьайбашта дегІа пайдане дола тайп-тайпара доакъар шортта Іалашдарал совгІа из царна шийн ханнахьа, хьалхе а оттаяьча рационага хьежжа лоаттадар хьайбай продуктивность лакхъяра мел лоархІаме да а, хІаьта цу шин оагІонах цхьаннеца кхоачамбоацараш нийсделча ловш дола толамаш даха йиш йоацилга а. Цудухьа аьхки деиз доладелар тхо цу даькъера еррига кийчонаш е. Тхоай шурий-товарни ферма болхлоех вІашагІъеллаяр оаха доакъар Іалашду бригада. Цу бригада болхлой низашца кхоалашдир гІожа а моша а — деррига доакъар. Цул совгІа долаш долча доакъара дикал лакха я. Доакъар Іалашлеш хиннача хьайбаш леладерашта ховра шоаш Іалашдьча доакъарца хьайбаш кхаба дезараш шоаш болга. Цудухьа да Іалашдаь доакъар дика а шортта а. Бакъда из а деррига дац. Ховш да доакъар мел дукха хиларах хьайбашта из дІадалара гІулакх зооветеринарни бокъонаша дІа ма деххара ца леладойя, цох бовла пайда Іаяха боккха хургбоацилга. Из гІулакх геркал а даь вІалла хьайбаш чусовца а дале хьайбаш кхабара рацион оттаяьр оаха. Бакъда ферма толамех дукха дувцалга яц. ХІана?

Цох лаьца дувцаргда аз кІезигдукха. Массайолча хана тха ферма «Орджоникидзевский» совхоза чуйоагІаш хиннай. Цудухьа совхоза специалисташа, кулгалхоша дукха болх бир фермерча хьайбай продуктивность лакха хилара хьалаш вІаштІехьдоахаш. Хьалийр 220 бежана лаьрхІа йиъ мугІарагІа хьайбаш лоаттадергдола коровник. Цу чу хьа мел деш долча балхашта механизаци яьр: кхо дІадахара, хий меладара, хьайбашта доакъар дехкара, уж деттара. Цхьан дешаца аьлча кнопкаш тІа пІелг теІабе мара ца безаш дар помещене чухьа ду балхаш. ХІаьта доакъар а хІара шера шортта Іалашдора. Цудухьа тха коллектива торо хулар хІара шера хьайбай продуктивность лакхача бoараме хилийта. Иштта, дулха кхолбача хьайбашта дийнахьи буси тІаккета дулх 500—550 граммал а тІех хулар, уж чукхаба доладаьчул тІехьагІа а.

Укх шера, тхона хетаргахьа паччахьалкхенна Іаяха пайдане хургбоаца хувцам хиннаб тха боахаме. Хьалха деиз тхоай хиннача даьй доалахьара яьккхай тха ферма. Из дІаеннай «Овощевод» совхозага. ХІаьта цар дулха кхоабача хьайбашта меттел шурийна кхоаба доахан доладаьд. ТІехьагІа тха ферме духхьал шурийна кхоаба доахан мара хургдац. Иштта да гІулакхаш. Тхона хетаре нийса дац ферма кхыча совхозага дІаялар. Цкъа-дале ферма хІанз ше йолча хургйолаш яц тІадоагІача шерралца мара. Цу гІулакхо дІадех керда помещени хьалъяр, хІаьта доахан шоаш хиннараш мара кхы ІотІакхеташ дац. ШозлагІа-дале тхаьр санна йола хьайбаш леладу, дерригача балхашта механизаци яь помещени товарни склала дІаяла лерхІ. Из да цу чу мел йолча оборудованена демонтаж а яь, помещени капитально тоае езилга. Хьалха из санна типовой гІишло хьалъярга дІадаха ахча а дов, керда помещени хьалъе а еза, хІаьта керда хьалъечунча оборудовани оттае а еза. Мел средствани дІагІоргья цу гІулакхага! Цудухьа а хІаьта хІанзчул тІехьагІа организационни балхаш деш хьайбай продуктивность эшалургхиларах а кхет тхона из гІулакх нийса даьдац аьнна. Уйла йича бакъахьа хургда цу гІулакха кхы а.

ХІанз массехк дош аргда аз таханарча дийнахь оахош беча балхах, тхоай толамех, производственни кхоачамбоацарех. ХІаьта уж долаш да.

Тхьовра аьннача тайпара механизированни ферма я тхаяр. Дале а цхьацнайола ха йоагІа дукха балхаш кулгашца де дезаш. Масала, ялхагІа дІ да скребкови транспортер еха, дукха хІама дац цунна эшар — звездочка. Из а болаш ба. Цхьабакъда кхалингаш кхоачаенна къаьна звездочка дІа а баьккха кердабар дІаоттабара оарцагІвоалаш саг вац. Из бахьан долаш ши бІаь совгІа долча бежана кІалхара кхо кулгашца даха дезаш да хІанз. Из техкача лоадамбоаца кхоачамбоацар да, бакъда шийн ханнахьа из дІа ца даьккхача, производствана чІоагІа Іатта из.

Дале а шоай низ кхо ца беш дика къахьег тха коллективо. Са цІераш яха безам ба дояркӑй Л. Джубагыровай, М. Магомаевай, З. Эчаевай. Шоаш гІулакх деча доахах хІаранегара шура иккхара план хІанзле кхоачашъяь баьннаб уж. ХІаьта ала деза тха ферме хьадоаладаьча доахангара йоаккха шура вІалла кІезиг ца еннаяга. Из де торо хиннай цар хьайбаш кхабара рацион нийса леларах. ХІаьта из иштта я. Доаханна дийнахьи буси 8—10 килограмм доакъара единица лу. Цу юкъе йоагІа 40 килограмм силос, 5 килограмм йол, детташ долча доаханна 200 грамм концентраташ.

Тха ферма коллективо нийса лу хьайбаш кхабара зооветеринарни гІулакх. Цудухьа толамаш а во даш.

К. МУСАЕВ,
Ачхой-Мартана района «Овощевод» совхоза шоллагІча шурий-товарни ферма ветеринарни лор.

КПСС ЦК ТЕЗИСАШ ІОМАЕШ

Теркам тІабехийта ладувгІ тха боахама къахьегамхоша «В. И. Ленина 100 шу дизарга» яхача КПСС Центральни Комитета Тезисех лаьца политинформатораша еча беседашка. Боккхача лоархІаме документ ше хиларах тарра цу тІа кІоаргга даьшхад Сийлахь - воккхача Ленина гІулакхаши идеяши.

Тезисаш къахьегамхошта дІайовзийтара балха партийни организаце юкъеэзаб партийни а боахама а активисташ, агитатораш, пропагандисташ.

Чулоацам болаш а, къахьегамхоша дика кхетаеш а цу документах беседаш яьй политинформатораша А. Кудрявцева, В. Копыловас, Н. Федоркина.

Къахьегамхой творчески хьинар айдаьд Тезисаша. Кердача, В. И. Ленина 100 шу дизара юбилей дездергдолча шера дикагІа къахьега дош лу цар.

Н. МОИСЕЕВ,
Сунженски района «Победа» колхоза парткома секретарь.

Ведзижев Ахьмад

Iаббаса дош хоадам болаш да

ТХА юрта массанена ховш да Iаббас лоацца деша хоадам бе ховш волга. Дош лоха киса кховда везаш вац, оал цунах юртахоша.

Цу сарахьа коанаIарга техача гIанда тIа вагIар Iаббас а цун лоалахо Довт а. Малх чубизабар, бакъда, боад боланза бар. Ше араяьккха гIулакх диццданнадар Iаббаса. Шеко яцар, из цунна диццдалара бахьан Довта дувца хабар хилара. Дуккха баьхача а дайнача а боккхийча маха дувца а кораяьлла доагIа. Бакъда, цар хабар юкъагIдаьккхар шоай коара араяьннача Iаббаса сесага Вазипата.

— Хьо-м хIанз укхаза ма вагIий, кхоана долхац вай? — аьлар Вазипата раьза йоаццаш. — Цхьаккха хIаманна сагота вац-кх хьо дувца хабар хилча.

— Вода, вода, укх сахьате вода, — вегIачара гIеттар Iаббас.

Гуш дар шоай къамаьл юкъагIдалара Довт раьза ца хилар.

— Фуд цига? — хаьттар Довта, цкъа Iаббаса а тIаккха Вазипата а бIара а хьожаш. — Сагото йолаш хIама-м дац.

— А, сагота хIама дац, сихха жоп делар Iаббаса. — Вазипата веший воIа Ювсапа ше балха волчара Iай доагаде дахча яздайтаргда аьннадар тхона... Кхоана из цIада колхоза председателагара Баматагара машина еха вега везаш вар со...

Цу ханна боккхийча наха хьатIавера тха юртара зIамига саг Элберд. Элберд, цо даь во хIама деце а, юртахой безам шийца дукха болаш вацар. Уйла ел оаш, цо ца хувцаш цхьаккха болх бацар тха колхозе, бакъда, цхьаннахьа а беттал, шин беттал тIех соцаш вацар. Цудухьа дер дайнар, наькъаш дустар, е кхы цхьацца цIераш теххар Элбардах юртахоша.

— Элберд вахийтача мегаргвац цига, — аьлар Довта из шоашта духхьал сайра дика а йийца соццаше. — Ер вахача хургдолаш да из гIулакх.

— Геттара дика мегаргва, — раьза хилар Iаббас. — Даьна виса, Элберд хьо, — аьлар цо цунга, — вай колхоза председатель Бамат волча а гIойя кхоана районера доаго дахча цIада аз машина ех-алел цунга.

—Тхо хьога хьежеш уккхаза дагIаргда хьона, — тIатехар Довта.

Боккхийча наьха ший жопага дукха хьежа безийтанзар Элберда.

— ВоллахIи, со цига ваха йиш йолаш-м вац, — аьлар Элберда.

— Фу хиннад цига? — кхетанзар Iаббас.

— Со везац цунна.

Цкъа Довта бIарахьежар Iаббас, тIаккха гаьна йоаццаш латтача Вазипатагахь дIахьежар.

— Са да вахача кашора, — аьлар Iаббаса юххера а, — хье везача мара хьо чу ца воде, цхьа цIа-м дагIац укх йоккхача юрта хьо чуваха йиш йолаш.

Раьза воаццаш дIавахар Элберд.

—Нийса хоадам бар Iа баьр,— аьлар Довта зIамига саг дIавахача.

— Тиша тIехье я, — йоахар Iаббаса. — Вай моастагIий цхьацца кхувлва иззаморг.

Тешал

РАЙОНЕ дуккхача наха вовзаш ва Iаббас. Цудухьа дахачох. денача хIама хатта кастаста нах ух из волча. Дуккха ваьхачоа дуккха дайнад, дуккха дайначоа дуккха хов оалаш да. Дуккха ваьха а, дуккха ховш а ва Iаббас. Цудухьа да цунга хIама хатта нах ухалга.

Тамаш янзар Iаббаса цхьан дийнахь лоалахарча юртара Товсолта ше волча веча а. Из хIанз цхьа гIулакх хиннадецаре воагIаргвацар.

Хьаша юачох кхийтта, чай менна валлалца цхьаккха хIама хаттанзар Iаббаса.

Юххера а Iаббаса хатта а ца дезаш Товсолта ше хьадийцар ше дена гIулакх.

— Бехк ма биллалахь, Iаббас, хIама хаттар зене дац ма оалий...

Бакъда, бакъда, цхьаккха хIаманна зене дац, — юкъеиккхар цунна Iаббас ,совнах хабараш а ца дуацаш керттера дар цо сихагI хьадувцалга лоаш.

— Йиlиг яр тха... цунца зоахалол денадар сона тIа укх шун юртара.

Шек волаш санна хьаьша бIарахьежар Iаббас.

— Йиlига зоахалол дена хургдац,—йоIа дена хургда.

— ХIаа, хIаа, йоIа, — сихха раьза хилар Товсолта.

— ДIахо, — аьлар Iаббаса.

— Бийберда воI Элберд ва йоах... КIеззига-м сона сайна вовзар из, хIаьта а юххе вахачоа дикагIа ма вовзий саг.

Дагахь раьза хиланзар Iаббас шийга даьча хаттара. Дика тешал де йиш йолаш вацар Элберд. Массане тиша тIехье оалар цунах. ХIаьта, зоахалола юкъе мотт тоха а лацар цунна.

Массанена ховш дар Iаббас деша ира хилар, бакъда, къайлагIа сагах хIама алара раьза хилацар из цIаккха а.

— Цунах хьайна хетар Iа хьаларга дог доахаш венав со, Iаббас.

— Фу аргда аз... Дикача даь воI ва... Дика къонах вар цун да. Массехк шу мара мичад из венна, — хаттар цунца чакхдоаларе раьза хургволаш вар Iаббас.

— Бакъда, цIена бакъда, — раьза хилар хьаша. — Массане дика тешал деш вар Бийберд.

«Хьайна из хой со волча хIана венав хьо» — дагадехар Iаббаса.

— ТIаккха, воI, дечоа, балха миштав ер?

«Сона качара вала дага-м вац хьо» — юха уйла йир Iаббаса.

— Аз сай даьх дув буъ хьона, цун даьл хьаьналагIа, болх безаш саг укх юрта кхы цхьаькха ма хургвацар.

Товсолта раьза вар Iаббаса Элберда даьна деш хиннача тешала. Дало а ший найц хила гIертачох хоадам боллаш дош цо аьлча дикагIа хетаргдар цунна.

— Нахаца миштав ер? Iьмерза вий?

— Фу дувц Iа, — ши кулг хьалдахийтар Iаббаса. — Ше мел вахача хана нахага цхьа охца дош ше дIа ца оалаш, нахага шийга хьа ца оалийташ венна дIа-м ваьлар.

— Мала вуяц Iа, ва Iаббас?

— Бийберд вувц-кх... хьа йоIаца зоахалол хьоадаьча Элберда да.

—ХIа-а,—аьлар Товсолта цхьа башха доацаш.

Шийна хетар Iаббаса сихагIа хьаларга Товсолта дог доахаш, Товсолта хаттараш кхы ца дарга Iаббас дог доахаш, йист ца хулаш вагIаш цхьа юкъ яьккхар шинне а.

— Гаргарча нахаца миштав ер, — кхы сатохадаланзар Товсолтага. — Йиша-воша лоархIаш вий?

— Йиша , вешийна чIоагIа дика саг ма варий Бийберд. Гаргало хетта мара, цIаккха хоадаеш вацар.

КIирвенна Iаббаса бIарахьежар хьаша. Ше дувцачох Iаббаса шийна фу хет кхетаде гIертар из. Товсолтана ховра, шийна цо мел денна жоп ше нийса кхетадаьдале, кхы дIахо хаттараш де ца эшалга.

— Бийберд-м венна дIаваьннав, —аьлар Товсолта юххера. а.—Ше фу деш вах из цун воI?

— ДIаваьннав, дIаваьннав, дика къонах а вар,—деша хоадам бир Iаббаса.

Iаббаса Iадика а йийца дIавахар Товсолта.

Лоаца дувцараш

КЕРДА КНИЖКАШ

Нохч - ГIалгIай книжни издательства укх деношка кепа а теха, араяьккхай «Орга» яхача нохчий альманаха аргIанара йиълагIа номер. Цу тIа я нохчий поэтий Маманаев Мохьмада «Коммунистех дола дувцар» яха баллада, Сулаев Мохьмада «Сатесам», «Укх улицагIа» яха стихотворенеш, Дадашев Абдулласи Ошаев Махьмудеи язъяь очеркаш, кхыйола произведенеш а критикеи библиографи а.

* * *

Цу издательстве хIанз нохчий меттала арадоалаш да вай республике меттел гаьнна араха йовзаш йолча нохчий поэтессай Ахматова Раисай «Шовдана йисте» яха стихай сборник.

Сборника юкъеяхай «Хьоамеча партега», «Лергбоацараш», «ТIема духьал», «Нийсархошка» яха а кхы дуккха а стихотворенеш.

Поэтесса ший творчестве нохчий художественни литература дегIадоаладечеи баьккха керда гIа а нохчий литература дезараштa дола совгIат а хургда цу сборниках.

Ч. ЮСУПОВ.

ХУДОЖНИКА БЕГАШ

Сурташ (аьрдехьара аьттехьа):
● Ма сиха хьатIакхаьчар хьо!?
● ХIаране ше-ший дар деладу...
● Хьайна хало ма е, лоацалургьяц хьога!
● Елка а хоза яц, гIулакхаш а да веларгвоалаш дац.

И. ТРУНОВА сурташ.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

РЕВОЛЮЦИ—КЕРДА ВАХАР ХЬАКХОЛЛИЛГА

1 ЯНВАРЬ—КУБА РЕСПУБЛИКА КЪАМАН ЦIЕЙ

КУБЕ дит шу а даьккха Лондоне юха цIавенача Винсент Райдера йоккха статья дуккха йоаццаш кепатехай «Дейли телеграф» яхача английски буржуазни газета тIа. Кубински революцегахьа озабезам беш а коммунизм дуккаезаш ва а ала йиш яц цу сагах. Цудухьа къаьстта теркам тIаозаш да цо яздер, масала, укх тайпара дар: «Итт шу да Америка ВIашагIкхийттача Штаташа Кубана экономически блокада лоаттаю... Цхьабакъда медицински гIулакх Кубе мах боацаш ду, хIаьта из дегIаухача кхы мехкашкарчул дикагIа а ду. Школе дешар массанена тIадожаду Кубе. Къели моцали йоаца Латински Америкера цхьаI мара боаца мохк ба Куба. Хьалха моллагIча латиноамерикански мехка санна ший миллионераши къе нахи бар Кубе а. ХIанз цига ужаш а вожаш а бац... Цхьан хана Кубе неграши кIайбараши бар. ХIанз Кубе мел вахар алхха кубинец ва».

Цкъа бетталарча бийсанна доагача седкъашка хьежаш латтар тхо Куба гаьннарча малхбоален берда йисте. Тха дегашка хинна хоза уйла хувцаслар «уж йоагараш Гаитера цIераш» я аьнна тхоца хиннача «Пренса-Латина» агентства журналиста аьлча. Кулг дIакховдадича дIакхоачарг а да хеташ гаьна йоаццаш яр XX бIаьшеран къизала символ хинна, диктатора Дювалье цIеца террор оттаяь режим, из яр «тонтон-макуты» — эсесовски палачий тропически режим. Из бар къе, миска, цхьаккха а бокъо йоацаш халкъ долу мохк.

Тхона тIехьашкахьа бар Доккха Лаьтта оалача халкъа [illegible] Iеш, ух дар ахархошта хьалдаь дика цIенош, электрически сердал, хий, берий ю йоахо, нах духовни дегIаахар. Моттигера партийни комитета библиотеке тхона бIаргадийра Ленина балхаш, [illegible] «Чапаев» яха книжка, «Визанча сагах йола повесть», бIаргайра «Революци—из керда вахар хьакхоллалар!» яха дешаш кулгаца тIаяздь плакат.

Керда вахар кхоллаш а миллионаш болча наха социалистически строя сийлахь - йоккха совленаш дIахьокхаш а йоландаь Латински Америка кхыча мехкашкарча халкъий теркам шийна тIаувз Кубински революце.

ХIаьта Куба халкъа Iаьдал-м геттара къона ма дий. Нийсса 11 шу хьалха, 1959 шера 1 январе гIозъяьниача Гаване кхаьчар Фидель Кастро керте лаьтта повстанцаш. Цу хана лениз коммунистически парте кулгал а деш дIаболабир социалистически общества материальни база хьалъяра, халкъа социалистически кхетам балара болх. Сона дагайоагIа революци котъяьннача хьалхарча шерашка дешар ца ховлга дIалаккхар духьа мехка эггара гаьнагIча моттигашка ихача добровольцаша лелаяь «сигала бесара лампаш». ХIаьта дукха ха йоаццаш хьайийллай ядерни физика Институт. Абатагара лениз атомах машарерча вахаре пайда эцилга—из никъ баьб Кубински революце.

10 миллион тони шекар даккхар —къаман боккха лоархIам бола декхар кхоачашдеш да къонача республиха халкъ. Революци яьнначул тIехьагIа мехка тракторашиттаза дукхагIа хиннаяле а юртбоахама производствана механизаци яь яле а, чIоагIа хала долаш цус шекара тростник тедалга. Цудухьа сафра — халкъа юкъара гIулакх да.

Блокада йолаш, империализма провокацеш еш хьалъю Кубе керда общество. Цхьабакъда кубински халкъа хIара денна хоалу доттагIчун оагIув, социалистически мехкаша ду вежарашка дола новкъостал, эггара хьалха Советски Союза дер а долаш. [illegible]

Карэн ХАЧАТУРОВ. (АПН).

ХIара дийнахь тоалуш деглоогIаш я Куба столица — Гавана.

СУРТА ТIА: столични цхьан районера керда хьалдь нах чуIе цIенош.

Керда шу... Укх деношка массехк шера къонъелча санна хет къаьнара Токио. Массанахьа а къаьга, сийдача, бIарг тIаотташ йола реклама. ГIирсах тоаденна дукха адам лел улицашка гIолла, хIаьта царех дуккхабараш — из а ишттa цIей хьатIакхачара белгало я — къаман форма ювхаш ба. Яьнача елкашта бIарг тIера баккхац бераша: диазза вIаштIардаь цIеноц мессел лакха хул уж йоккхийча тикашка. Миллионаш дIаийдув «кэнгадзэ» — керда шу даькъала дувцара арахийца открыткаш. Чай молаш торжественни церемонеш хул хоамашка. Улицашка хьалъэхка яд, къьхата фацарий гирляндаш.

ТIаккха долла хIама ишттa вIаштIехьа дий хьалбоалаш латтача Маьлха Мехка? Валови къаман продукта боарамга диллача Японе укх шера капиталистически мехкашта юкъе шоллагIа моттиг яьккхаяле а, цо ишттал сихен дукхен тоаданзар къахьегамхой гIулакхаш. Дукха ха йоацаш кепатеха арадаьккхача «Экономиках долча кIайча книжка» деча тешалагIа, бахача маьха хIара сага сих лоархIача дохода боарама дунеи тIа... 22 моттиг лоац мехко. ТIагIертта лоаттабеча къовсаме алапи лакхдайта гIерт Японе болхлой класс, цхьабакъда, цунна карагIа мел даьннараш лоацача маьха дий дIадоах эггара сеготагIа эшаш йолча хIамай маьхаш лакхдаларо. Масала, 1969 шера 15 — 20 процент лакхденнад маьхаш бензина, газа, хинна, электричествана, городской транспорта, хIаьта цо а ший аргIанна тIаккхетийтаб дIа-юха вахарга бола мах, лакхдаьд продуктий маьхаш а.

Даим японски «экономически тамаш» кхайкаеш я буржуазни пропаганда, промышлении производство чIоагIа лакхъялара, тайп-тайпарча бахьанашта анализ ю специалисташа. Цхьабакъда, хьоахадаи керттердар— капиталистически «производства рационализаце» ларда тIа мехкарча къахьегамхошта, къахетам боацаш [illegible]

ХЬАНГА КХОАЧАРГДА ИРАЗ?

хьалаш дикка тоадар духьа, къахьегача халкъах болча дуккхача наха саггота дIадехараш кхоачашдар духьа, машар, демократи, социальни прогресс бахьан долаш.

БIаьсти — февралера дениз апреле кхаччалца—къахьегамхоша яьча наступлене низ болча кхаь талгIено оагIайар хьалбоалаш латтача маьлха Мехка капитализма лардаш. Забастовкашка, митингашка, демонстрацешка дакъа лоацаш вар бархI миллион совгIа саг. 21 октябре, «тIема духьаларча дийнахь» милитаризацена духьаларча протеста талгIи техар беррига мехка, къахьегамхоша дIадехар японо - американски кхерамзлен тIема договор дIадоаккхилга, Вьетнамера тIом соцабелга. 13 ноябре юха а городий майдашкен улицашкен арабаьлар къахьегамхой, премьер - министр Сато Вашингтоне вахара духьала протест яра маIанагIа заводаш сайцар.

ХIаьта Японе къахьегача халкъа къовсама керттера политически итог хилар пролетариата низаш дIахо кхотадаларах. Милитеризмо леоххIараштa чIоагIгIа жоп делар къахьегамхоша: «хургдац». Конституци ший метта оттадайтар цар, хавцахьча оагIорахьа хувцийтанзар из реакцега.

Керда шу, 1970 шу хьахилале хьалххагIа СОХИО а Турицу ворэна а цхьана хиннача заседане вIашагIъеллар дIахо японски къахьегамхоша капиталаца лоаттабергболча къовсама керте латтаргйола бIаьстен къовсама ВIашагIкхийтта комитет. Пролетариата керда программа чIоагIйино комитето: алапи дикка лакхде, лакхлуш латта маьхаш лохде, монополистически «производства рационализацена» духьалъотта, забастовкаши профсоюзий гIулакхий паргIатон ехкаш дола законаш юхадаха. Уж дIа [illegible]

...Леп, тайп-тайпанча цхьан [illegible] Токио. [illegible] хьанга кхоачаргда ираз?

Халкъа Iадала шерашка республике хьалхе цхьаьрий лувцара кооперативаш. Цхьаьрий лувцара кхьамаш институт, дуккхача фордашка а океанашка а гIоала делаш йолу цхьаьрий лувцара хIаназача хамара флот.

СУРТА ТIА: вututа а болаш чхьаьрий дахкачуа тIехьагIа.

Пренса Латина — ТАСС сурташ.

Г. МИТЮШИН, АПН соб. корр.

30 ШУ ДАЬЛЧА КОРАВАЬВ ВОI

1939 шера Колпаков Михаил тIахьийха эскаре вахар. Цу хана когаш ваханза вар цун воI Евгений. 7 бутт баьнна мара вацар. ТIом болабалале хьалхагIа кхы ше ваьхача Караганде ваха кхензар цун. Гаьнна Малхбузехьа нийсвир Колпаков тIемо. 1942 шера каьхат кхаьчар стрелкови подразделене командир Колпаков Михаил дог майра латташ венна хиларах хоам беш. Шоай командира лалла йоккхача топа ехо эккхаш бIаргабайнаб салташта. Цхьабакъда, атаке болхаш цар зийнадац чов хинна эпсар санитараша дIахьош.

Дукха ха яьккхай Михаила госпитале уллаш. Цхьабакъда, гера бе долла могарддолча ше ваьлча, юха а фронте вохийтилга дийхар цо, ТIом беш Берлине кхаьчар из. ЧIоагIгIа дог гIоздоаккхаш яр котало, цхьабакъда, ший дезалца из екъа вIаштIехьдаланзар Колпаков Михаила. Мар вийнав аьнна хабар кхаьча сесаг. Карагандера дIаяхачул тIехьагIа дукха ха ялалехьа еннай. КIаьнк детдоме дIачувеннав. Цигара шийна кхеве город Пскове яьхача Скобелева Валентинас дIаийцав Евгений. Евгенех. Суворовски а цул тIехьагIа тIема а училище йисте а яьккха эпсар хиннав.

Шоайла лохаш дуккха шераш даьхад даси воIен. Цул тIехьагIа, вIалла дукха ха а йоацаш, якутски журналисташкара письмо дера хIанз эскаре гIулакх деш Евгений волча Мурманске Колпаков Михаил Якутске вахаш а ва, хIанз а воI лохаш а ва, цхьан проектни институте транспортни отдела начальникалла болх беш а ва аьнна. Эггара хьалха шийга хоам ма хиллинге а, самолетаца гаьнарча къилбаседен городе вахар Евгений.

— Из ди, — йоах Колпаков Евгене, — эггара дезагIа дола ди а хинна дIаэттар сона коталонца тIом чакхбаьнначул тIехьагIа.

Юрий СЕМЕНОВ, АПН корреспондент.

Ха йIаьха йола йижарий

Ха йIаьха йолаш ши йиша ях Челябински области Верхнеуральски района Тайсары яхача юрта. Царех йоккхагIчун, Самойлова Аннай дукха ха йоаццаш 111 шу дизад, зIамагIчун — Девятковская Александрай — 104 шу.

Массаза а къаьстта унахцIена хиларца белгалйоалаш хиннай Самойлова Анна. Могаш яц аьнна када-из больнице яха моттиг хиннаяц цIаккха а. Физически болх беш хиннай из ше мел яьккхача хана, дуккхагIча даькъе кердача фега. Балха хьинар хIанз а лохдаланза я 111 шу даьнна кхалсаг. Ший ха йIаьха хилар духхьал цунца дувз Самойлова Аннас.

Ха йIаьха йолча кхалсага даар, бакъдар аьлча, дуккхагIча даькъе шурен модзи да.

ХIама шаьра дагадоегIа Аннайна. Дика дагадоагIа цунна дуккха итташ шераш хьалхагIа юрта вахаре хинна лоархIамегIа дола хIамаш. Юртара нах каст-каста боагIа йоккха саг Самойлова йолча, нагахьа санна шоашта моллагIа а исторически справка ийшача.

Пхийтта бер кхедаьд йижараша. Ха йIаьха йолча йижарий хIанз кхоачарле йоккха я: цар берий 30 бер, берий берий 29 бер, берий берий берий 5 бер.

Людмила БУТОРИНА, АПН корреспондент.

Газета аргIанара номер араяргья 6 январе.

Январь беттара хаоттам

Гидрометеорологически Центро бецa хоамагIа, январь бетта Кавказа малхбоалехьарча даькъа тIа дуккхагIа йолча хана кхаьла, юкъ-юкъе доачаш а йолаш, дохк а доалаш, ша а буллаш ха латтаргья, пхелагIча пхе дийнахь дарц хьекхаргда, бетта юкъера йоачан 14 — 19 мм (боарама гаргга) хургья. Юкъера температура 1—3 градус шелал йолаш (боарамал 1 градус тIех) хила тарлу. Шелъяла езаш я II-гIа итт ди чакхдоалаши III-гIа итт ди долалуши (бийсашка 13—18, деношка 7—12 градус шелал. ЙIоахлургья (бийсашка 2—7 шелал, деношка 4 градус йIовхалгара 1 градус шелалга кхоачаш) II-чен, IV-чен пхе деношка а бутт чакхбоалаш а, вокх юхейисача хана деношка 1 градус йIовхалгара 4 градус шелалга кхоачаш, бийсашка 6 — 11 градус шелал йолаш. Хьалхарча шин кIирагIа дуккхагIча даькъе малхбузехьарен шоллагIча шин кIирагIа малхбоалехьарен мух хьекхаргба, къилбаседа - малхбоалехьара чIоагIо, пхелагIча пхе дийнахь геттара чIоагIа мух хьекха тарлу.

* * *

Тахан республике гIоллеи Грознен хувцалуш морхаш а йолаш лоадама йоачав а йоацаш, къилбаседехьара гIаьххьача боараме. цкъаза чIоагIгIа мух а хьекхаш ха хила а фегара температура республике гIолла 15 — 20. Грозне 15 — 17 градус шелал йолаш хила а тарлу. ДIахорча шин дени шин буси хувцалуш морхаш а йолаш, цхьаццайолча моттигашка дохк а доаллаш, хьалхарча юкъагIа кIезиг - дукха лоа а делхаш, гIийдо мух а, хьекхаш ха хила а фегара температура бийсашка 2-ча январе 12 — 17, 3-ча январе 17 — 22 градус, деношка 7—12 градус шелал йолаш хила а тарлу.

Метеостанци.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛадувгIа, хьажа

1 январь

РАДИО

7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.20 — Хоамаш. 7.30 — Передачай программа. 7.35 — Концерт. 8.15 — «Сердало» газета обзор. 8.25 — Шоана дуккаезача ашарий концерт. 15.30 — «Дорчи-Доччи» яха юмористически дувцар (нохчий меттала). 16.00 — Сакъердаме ашараш. 16.30 — «Литературни Нохч-ГIалгIайче» яха радиовыпуск. (эрсий меттала). 17.37 — «Вай индустриальни мохк» (гIалгIай меттала). 17.45 — Ашараш. 18.00 — «Къонал» (гIалгIай меттала). 18.30 — Къонгашкара кердача шера музыкальни моаршалаш.

ТЕЛЕВИДЕНИ

19.50 — Передачай программа. 19.55 — Берашта «Калиф — Анст» яха телевизионни фильм. 16.00 — «Эфире къонал». 17.00 —Кердадараш. 17.10 — «Эзар вальс» музыкальни композици. 18.05 — «Кхойтта гIанд» яха миниатюрай телевизионни театр. 19.00 — «Дориана Грея сурт» телевизионни спектакль. 20.25 — Передачай программа. 20.30 — «Ха» Информационни программа. 21.15 — Тханцига хьоашалгIа денад теникий центральни театр. «Ираз хилда».

2 январь

РАДИО

6.30 — «Юрта Iуйре» (эрсий меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.30 — Передачай программа. 7.35 — Концерт. 8.15 — «Ленинан некъ» газета обзор. 8.25 — «Каппелия» яхача балетацара доакъош. 8.45 — «Къона тIехье» (гIалгIай меттала). 16.00 — Передачай программа. 16.05 — «Нохч-ГIалгIай илланчара Даьхенах йолча темагIа йола передача (нохчий меттала). 16.45 — «ДоттагIалце ба вай низ» яха беседа (гIалгIай меттала). 17.00 — Керда музыкальни йоазонаш. 17.45 — «Ленински новкъа долх вай» (эрсий меттала).

ТЕЛЕВИДЕНИ

12.00 — Дешархошта. «Метелица» яха телевизионни спектакль. ШоллагIа сери. 17.35 — Передачай программа. 18.00 — Берашта «Сийна кад» яха фильм. 19.00— Телевизионни кердадараш. 19.15 — Хоамаш. 19.20 — «Зигзаг удачи» яха художественни фильм. 20.45 — Даькъала хилда 1970-гIа шу. 22.05 — Передачай программа. 22.10 — «Похищение» яхача телевизионни фильма премьера. Хьалхара дакъа. 23.50 — Кердача шераца, нохкъосгий! «Советски халкъ даькъала дувцар. 24.00 — «Похищение» яхача телевизионни фильма премьера. ШоллагIа дакъа.

3 январь

РАДИО

6.30 — «Юрта Iуйре» (нохчий меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.30 — Передачай программа. 8.15 — «Сердало» газета обзор. 8.25 — «Дега-гIоз» яха литературно - музыкальни композици. (эрсий меттала). 15.15 — Ленинах дола дувцараш (гIалгIай меттала). 15.30 — «Новкъост» ЙоккхагIа йолча классашка деша бегIарашта (эрсий меттала). 16.00 — «Сона дуккхагIбезача мехка (эрсий меттала). 16.20 — «Грозненски хьуна боахама болхлой заводах дола концерт. 17.00 — «ДоттагIлен йиъ оагIув» яха радиодувцар. (эрсий меттала). 17.20 — Ашараш. 17.30 — «Къонал» (эрсий меттала). 18.00 — «Вай индустриальни мохк» (нохчий меттала). 18.15 — Владимир Ильич Ленин ваь 100 шу дизарга. Ленина цIерагIа йола культура Дворец Ильича юбилейна накъайодаш (нохчий меттала). 18.36 — Новкъостий, шун письмойх дола концерт.

ТЕЛЕВИДЕНИ

12.35 — Передачай программа. 12.40 — Берашта. «Циска боаккха фаьлг» яха телевизионни спектакль. 13.10 — «Саги космос» (нохчий меттала). 14.30 — Телевизионни халкъа университет. Iилман техникай факультет. 15.15 — Кердадараш. 15.20 — Культура факультет. Iилма санна марксистско - ленински эстетика. 16.00 — Кинорихьбархой клуб. «Кузнецки лаьттара нах». 16.55 — Музыкальни пауза. 17.00 — Баскетболах Советски Союза кьаллара моттиг яьккха ловзар. УСКА — «Спартак» (Ленинград) Перерывех кердадараш). 19.00 — Дунен халкъашта юкъера обозрени. 19.15 — Заявках дола кердача шерара концерт. 20.15 — Шоана, бераш. 20.30 — Передачай программа. 20.35 — «Переходной возраст» яха художественни фильм.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культурай, промышленностей отделий—3-42-30; Юрта боахамийи письмойи отделий — 3-42-28.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект, 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-96; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.

Типографи из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ05266. Заказ № 3.